

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΠΑΡΚΟΥ ΑΛΩΝΙΑ ΣΤΟ ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

ΜΕ ΤΗΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ ΑΝΝΑ

16103

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Μ. ΜΟΙΡΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ : 2020-2021

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ**
UNIVERSITY OF WEST ATTICA

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

SCHOOL OF APPLIED ARTS & CULTURE

DEPARTMENT OF INTERIOR ARCHITECTURE

Εξεταστική επιτροπή

ΜΟΙΡΑ ΜΑΡΙΑ, ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ(ΔΕΠ), ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ,
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

**Maria
Moira** Digitally signed
by Maria Moira
Date: 2021.11.01
10:58:51 +02'00'

ΦΡΑΝΓΚΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

**Dionysia
Fragkou** Digitally signed
by Dionysia
Fragkou
Date: 2021.11.01
12:27:22 +02'00'

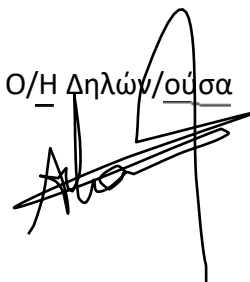
ΜΠΑΡΚΟΥΤΑ ΙΩΑΝΝΑ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος/η...ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ ANNA.... του...ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ....., με αριθμό μητρώου 16103 φοιτητής/τρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής...ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ..... του Τμήματος...ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ., δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο/Η Δηλών/ούσα

Περιεχόμενα

1.	Πρόλογος	5
2.	Γεωγραφική θέση Ωραιοκάστρου.....	6
3.	Συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση και προσβασιμότητα.....	6
4.	Ονομασία.....	7
5.	Η ιστορία της περιοχής του Ωραιοκάστρου	8
5.1.	Κατά τα χρονιά των Μυκηναίων	8
5.2.	1100-700 π.Χ.	9
5.3.	Κατά τον 5 ^ο και 4 ^ο αιώνα π.χ.	10
5.4.	Παλαιοχριστιανικές και βυζαντινές αρχαιότητες στο Παλαιοκαστρο.....	12
5.5.	Κατά την οθωμανική περίοδο	14
5.6.	Το Ωραιοκαστρο του μεσοπολέμου	15
5.7.	Το Ωραιοκαστρο σήμερα	17
6.	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	18
6.1.	Αρχιτεκτονική περιοχής.....	18
6.2.	Παράμετροι.....	18
6.3.	Τρέχουσα κατάσταση χώρου	19
6.4.	Μελέτη ηλιασμού.....	20
6.5.	Μελέτη αερισμού.....	24
7.	Προφίλ χρηστών.....	24
8.	Καταγραφή προβλημάτων.....	25
9.	Κριτήρια σχεδιασμού.....	26
10.	Οργάνωση του χώρου	27
10.1.	ΚΤΗΡΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	27
10.2.	ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ	27
11.	Πρόταση σχεδιασμού χώρου ανάπλασης	28
12.1.	ΙΔΕΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	28
11.1.1.	MOOD BOARD	28
11.1.2.	Επιρροές.....	29
12.2.	ΣΧΕΔΙΑ	33
12.3.	ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ.....	34
12.4.	ΑΕΙΦΟΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	55
11.4.1.	Επιλεγμένη αειφορική στρατηγική στην ανάπλαση.....	57
13.	ΦΥΤΕΥΣΗ	58
13.1.	Επιλεγμένη φύτευση στον χώρο ανάπλασης	60
13.2.	Ο ρόλος της φύτευσης στον σχεδιασμό	61
14.	ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	62
15.	ΠΗΓΕΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63
	Πίνακας εικόνων.....	64

1. Πρόλογος

Το πάρκο αλώνια , ο υπό διαμόρφωση χώρος ανάπλασης, βρίσκεται στην περιοχή του Ωραιοκάστρου Θεσσαλονίκης. Η επιλογή του συγκεκριμένου χώρου έγινε τόσο λόγω της καταγωγής καθώς και την αναγνώριση της ανάγκης ανάπλασης που απαιτούσε. Το συγκεκριμένο πάρκο πρόκειται για έκταση 5 στρεμμάτων οπου ποτέ δεν αξιοποιήθηκε.

Στόχος λοιπόν της εργασίας ήταν ο επανασχεδιασμός του ώστε να είναι φιλικό στους χρήστες του, να καλύπτει τις ανάγκες τους καθώς και να είναι ένας χώρος ελκυστικός ώστε να προσελκύσει και άλλο κοινό.

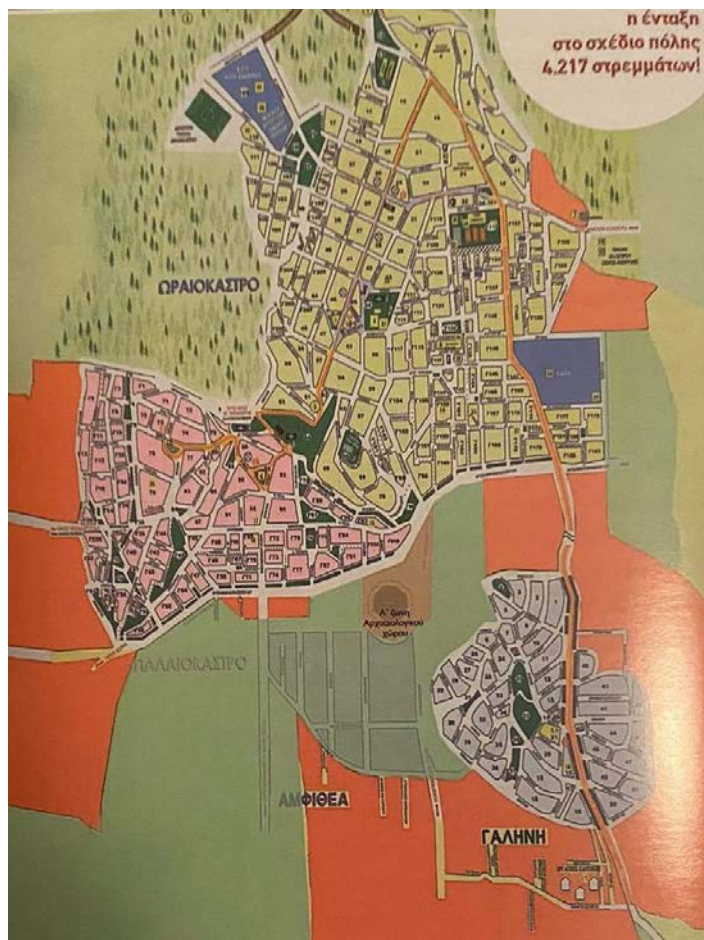
Τα βήματα που ακολουθήσαμε ήταν αρχικά η μελέτη της ιστορικής σημασίας της περιοχής καθώς και των φάσεων στον χρόνο μέχρι και σήμερα. Έπειτα έγινε διερεύνηση της υπάρχουσας κατάστασης τόσο γεωγραφικά αλλά και αρχιτεκτονικά. Στην συνέχεια έγινε η μελέτη και η κατανόηση των ηλικιακών ομάδων των χρηστών καθώς επίσης η καταγραφή των αναγκών τους , των προβλημάτων οπου υπάρχουν στον χώρο και των παραμέτρων που τέθηκαν για την ανάπλαση.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν ήταν πως ενώ ο χώρος σφύζει από ζωή και έχει πολλούς και διαφορετικούς επισκέπτες , για διαφορετικούς λόγους, χρήζει μεγάλη ανάγκη για επανασχεδιασμό. Έτσι ώστε να καλύπτει όλες τις ανάγκες που έχουν οι χρήστες του, σε οργανωμένους χώρους. Καθώς επίσης χρήζει την μελέτη προστασίας των χρηστών από καιρικά φαινόμενα τα οποία είναι απαγορευτικά αρκετές φορές για την επίσκεψη των χρηστών στο πάρκο.

Σε αυτήν την εργασία λοιπόν υπάρχει όλη η ερευνά που έγινε για την περιοχή , το υπό διαμόρφωση πάρκο αλώνια , η αναφορά των προβλημάτων της υπάρχουσας κατάστασης , οι παράμετροι. Καθώς επίσης η ιδέα σχεδιασμού, οι επιρροές , ο σχεδιασμός του υπό διαμόρφωσης χώρου. Γίνεται επίσης η παρουσίαση υλικών και είδη φύτευσης του χώρου , η σημασία και η ανάγκη χρήσης τους. Τέλος όλο το έργο σημαντικό είναι να αναφέρουμε πως είναι σχεδιασμένο με βάση της αρχές της αιεφορικής στρατηγικής .

2. Γεωγραφική θέση Ωραιοκάστρου :

Το Ωραιόκαστρο, τόπος μοναδικής φυσικής ομορφιάς, προικισμένος με πράσινο και εξαιρετο κλίμα βρίσκεται δώδεκα χιλιόμετρα Βορειοδυτικά της πόλης της Θεσσαλονίκης βρίσκεται το Ωραιόκαστρο με συντεταγμένες Γ. Πλάτος 40.7260 και Γ. Μήκος 22.9194. Το Ωραιόκαστρο είναι πόλη του νομού Θεσσαλονίκης και αποτελεί Δημοτική κοινότητα του ευρύτερου δήμου Ωραιοκάστρου κτισμένο στους πρόποδες το όρους Σιβρί σε υψόμετρο 250 μέτρα. Ο δήμος Ωραιοκάστρου αποτελείται από την δημοτική κοινότητα Ωραιοκάστρου, Δρυμού, Λητής, τοπική κοινότητα Μεσαίου, Μελισσοχωρίου, Πενταλόφου, Νέας Φιλαδέλφιας και Νεοχωρούδας. Η ευρύτερη περιοχή του πολεοδομικού συγκροτήματος Ωραιοκάστρου περιλαμβάνει τους συνοικισμούς, Ωραιοκάστρου, Παλαιοκάστρου, Γαλήνης, Ασπρόβρυσης, Πεύκων, Παράδεισους, Φιλοθέης και Αμφιθέας.

Εικόνα 1 χάρτης Ωραιοκάστρου

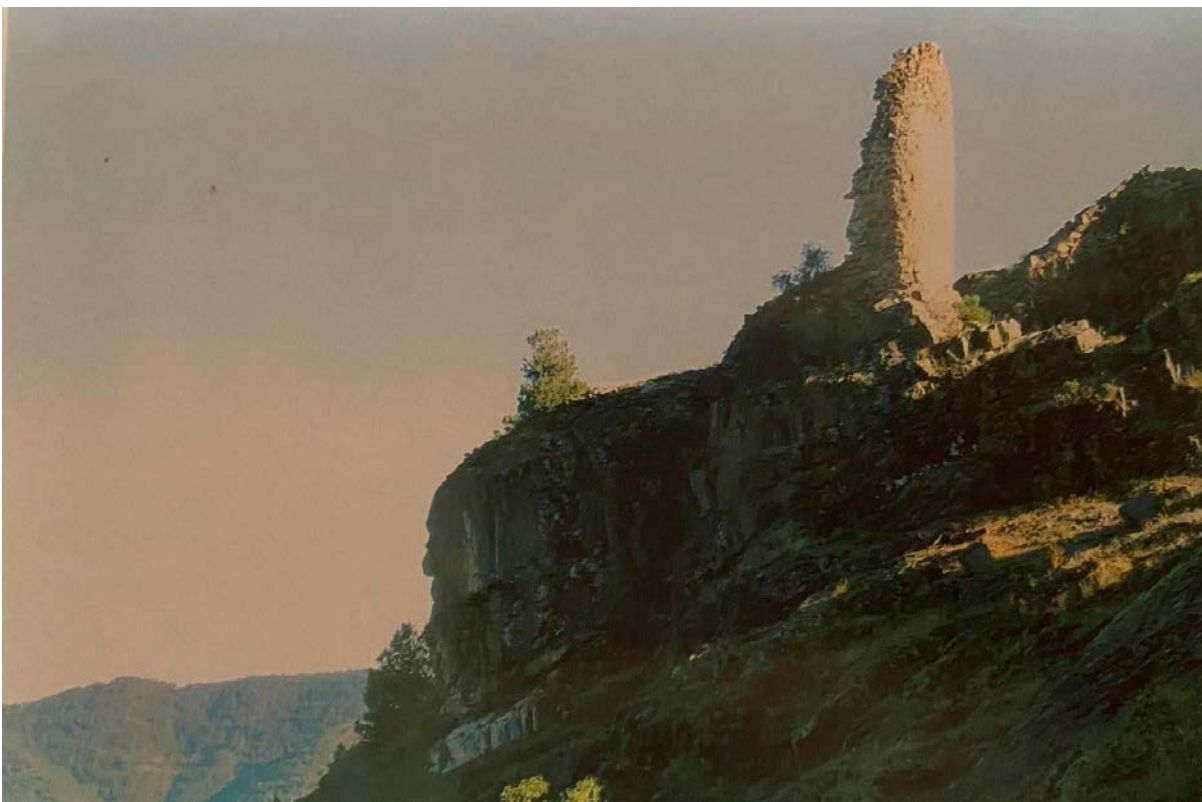
3. Συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση και προσβασιμότητα

Μέσω της οδού Θεσσαλονίκης η οποία καταλήγει στην οδό Λαγκαδά, το Ωραιόκαστρο συνδέεται με την πόλη της Θεσσαλονίκης.

Ο ΟΑΣΘ εξυπηρετεί το Ωραιόκαστρο με την γραμμή 56 συνδέοντας το Ωραιόκαστρο με την Θεσσαλονίκη και με μερικές περιοχές της (Ευκαρπία, Σταυρούπολη, Πολίχνη, Νεάπολη) και καταλήγει στον Νέο Σιδηροδρομικό Σταθμό. Επίσης μέσω της γραμμής 55 και 55Α το Ωραιόκαστρο συνδέεται με τον τερματικό σταθμό της Σταυρούπολης.

4. Ονομασία :

Το καινούριο χωριό το οποίο δημιουργήθηκε από τους Πόντιους πρόσφυγες ονομάστηκε Ωραιόκαστρο προς τιμήν του “Ωραίου κάστρου” το οποίο υπήρχε – και υπάρχει – ανάμεσα στα χωριά Χάτζς και Άγιος Φωκάς (εικόνα 1) . Η ονομασία αυτή ήταν πρόταση του Αναστάσιου Πολυχρονίδη και επιλέχθηκε ανάμεσα από άλλες προτάσεις άλλων κατοίκων. Ο χώρος όπου οικοδομήθηκε το Ωραιόκαστρο ήταν η άγονη και χέρσα περιοχή βόρεια της εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου του συνοικισμού Δαούτ Μπαλή της κοινότητας Νεοχωρούδας. Σύμφωνα με μαρτυρίες, εκεί στήθηκαν τα πρώτα αντίσκηνα φιλοξενίας των Πόντιων προσφύγων και συγκεκριμένα στην περιοχή πίσω από το δημαρχιακό μέγαρο ήδη από το 1921.

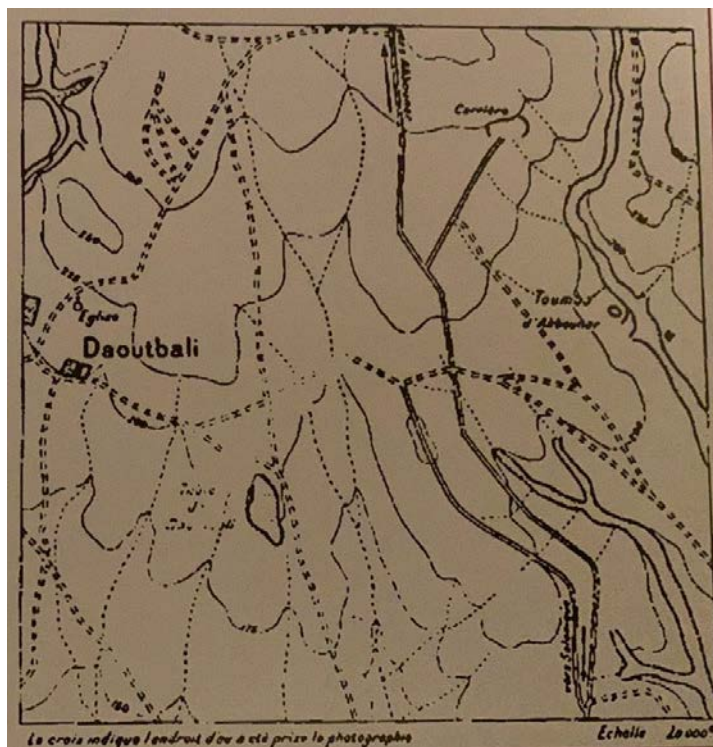
Εικόνα 2 : Το <Ωραίο Κάστρο>, στο Χατζ. Χρονολογία 2005. Λήψη Α. Ιωαννίδη.

5. Η ιστορία της περιοχής του Ωραιοκάστρου¹

5.1. Κατά τα χρονιά των Μυκηναίων:

Στη λεγομένη εποχή του Χαλκού (300- 1100 π.Χ.) η ζώνη μεταξύ των ποταμών Αξιού , Γαλλικού και Ανθεμούντα, η οποία βρέχεται και από τα νερά του Θερμαϊκού κόλπου και στην οποία ανήκει και η περιοχή του Ωραιοκάστρου , χαρακτηρίζεται από οικιστική άνθιση. Νέες θέσεις κατοικούνται κοντά στην κάτω ρου του ποταμού.

Η νέα αυτή πραγματικότητα που εντάθηκε προς την υστερεί εποχή του Χαλκού (1500-1000 π.Χ.) στα χρονιά των Μυκηναίων εξηγείται με την εκτεταμένη εμφάνιση της μεταλλουργίας και της μεταλλοτεχνίας στους οικισμούς αυτούς . Οι οικισμοί αυτής της εποχής αναγνωρίζονται και με την μορφή της τούμπας, που σχηματιστήκαν από την συσσώρευση θεμέλιων και ερείπιων διάφορων φάσεων . Τέτοιοι οικισμοί όπως η Τούμπα του Λαχανόκηπου , Τούμπα Ασπρόβρυση Ωραιοκάστρου εδραιώθηκαν και η κυκλοφορία μετάλλων συμπλήρωνε οργανικά τη γεωργία και την κτηνοτροφία και προωθήσαν την οικιστική και οικονομική κατάσταση που υπήρχε.

Εικόνα 3: Χάρτης από τον Rey (1921) με την τούμπα Ακμπουνάρ ή Ασπρόβρυση και την τράπεζα Νταούν Μπάλι στην περιοχή του Ωραιοκάστρου

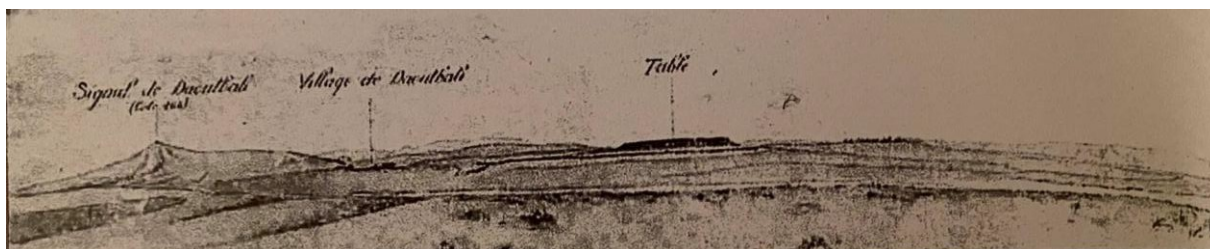
Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται δυο αρχαίες θέσεις της περιοχής του Ωραιοκάστρου :

¹ Ωραιόκαστρο , ιστορία 35 αιώνων , δήμος Ωραιοκάστρου

Ο οικισμός στην τούμπα Ασπρόβρυσης, γνωστή από το 1917 ως τούμπα Ακμπουναρ οπού ανακαλύφθηκε από στρατιωτικές δυνάμεις Γάλλων και Άγγλων κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου (εικόνες 2 και 3) . Αν και ο οικισμός στην Ασπρόβρυση Ωραιοκάστρου είναι μικρών διαστάσεων η Μυκηναϊκή κεραμική που εντοπίστηκε παραπέμπει σε μια τοπική αριστοκρατία.

Ο οικισμός στην κορυφή του λόφου Ωραιοκάστρου , γνωστός και έως Ωραιόκαastro Β (στην κορυφή του λόφου ύψους 450μ. σε 500μ. βορειά από την σημερινή). Η

περίοψη αυτή θέση είχε διάρκεια αιώνων γεγονός που διαπιστώνεται από θρασέματα αγγείων οπού χρονολογούνται έως τα τέλη του 4^{ου} αιώνα π.Χ. .

5.2.1100-700 π.Χ.

Η λεγομένη εποχή του σιδηρού στην Μακεδονία χαρακτηρίζεται από την

Εικόνα 4: Σχηματική αποτύπωση από δυτικά της τράπεζας Νταουντ Μπαλί (Ωραιόκαastro Α) και της γύρω περιοχής απο τον Rey το 1918. Διακρίνεται αριστερά ο Λόφος στην κορυφή του οποίου υπάρχει η θέση Ωραιόκαastro Β.

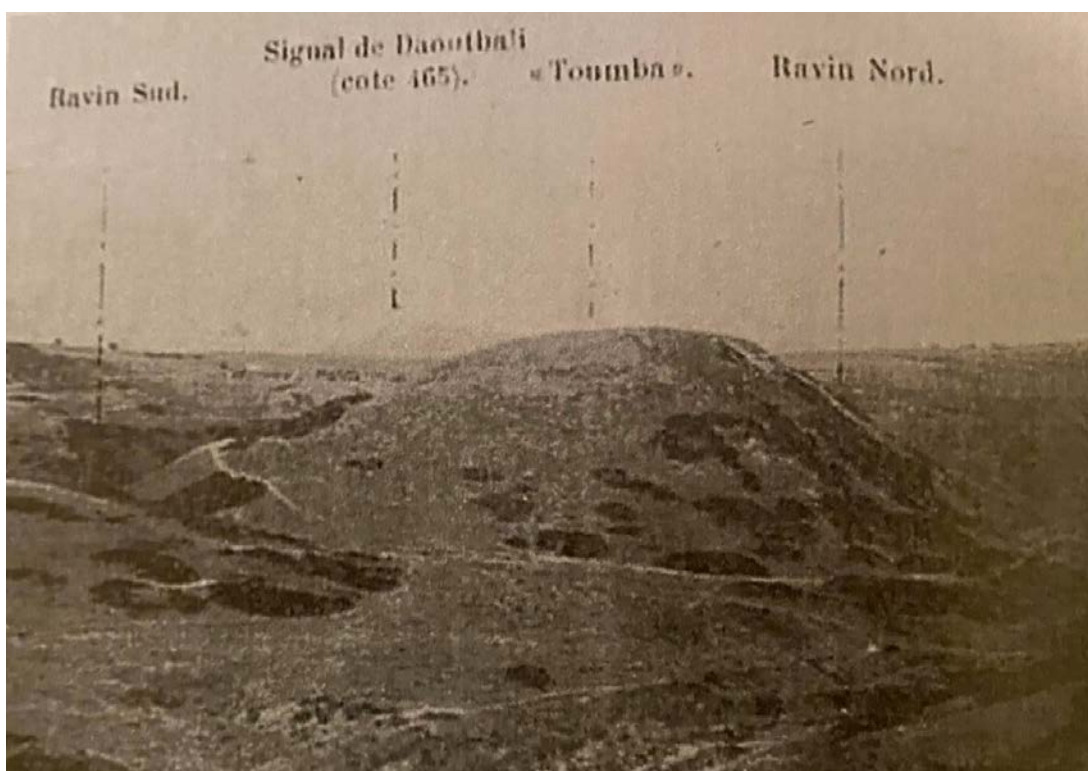
εγκατάλειψη κάποιων οικισμών σε τούμπα, για την διερεύνηση κάποιων άλλων παλαιότερων σε κοντινά πλατώματα που πήραν την μορφή τραπεζιού, και την ίδρυση νέων οικισμών με μεγαλύτερη έκταση σε τραπέζιο σχήμα πλατώματος (για αυτό και οι θέσεις αυτές ονομάζονται και ως τράπεζες)

Επίσης τα νεκροταφεία οροθετούνται έξω από τους οικισμούς.

Για την περιοχή του Ωραιοκάστρου δυο ήταν αυτές που ξεχώρισαν :

Τράπεζα Ωραιοκάστρου Β, βρίσκεται στην κορυφή του λόφου ύψους 450μ. όπως αναφέρθηκε και προηγούμενος. Ένα σημείο οπού η επιλογή των κάτοικων να το κατοικούν εκεί , πάρα των δύσκολων χειμώνων που επικρατούσαν, φαίνεται πως είχε σημαντικό ρολό καθώς επισκοπούσε στον έλεγχο της χερσαίας διάβασης που οδηγεί προς την ενδοχώρα βορειότερα (σήμερα προς το Μελισσοχώρι).

Τράπεζα Νταουν Μπαλί ή Ωραιόκαστρο Α. Ο οικισμός αυτός εφάπτεται στα νοτιά όρια του σημερινού Ωραιοκάστρου (εικόνες 4 και 5). Θεωρείται η σημαντικότερη από κάθε άποψη θέση. Σε απόσταση 50μ. βορειοδυτικά, στο σημερινό Παλαιοκαστρο βρισκόταν το νεκροταφείο εποχής του σιδηρού οπού βρέθηκαν ευρήματα απίστευτου ενδιαφέροντος. Τόσο για τους κάτοικους οπού διαπιστώθηκε υψηλή παιδική θνησιμότητα και έπειτα ακολούθησαν οι γυναίκες και σε μικρότερο ποσοστό οι άνδρες. Καθώς και το έθιμο οπού αφήναν κύπελα και φαύλες με μελί και κρασί για να έχει ο νεκρός «κάτι γλυκό και να ξεδιψά την μοναξιά στην αιωνία σιωπή του». Τέλος ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο ήταν μια νεκρή οπού συνοδευόταν με αρκετά παραπάνω κτερίσματα (συνολικά 17) σε σχέση με τους υπολοίπους υποδηλώνοντας έτσι την ανώτερη θέση της.

Εικόνα 5: Η τούμπα Ακμπουναρ απο νοτιοανατολικά, σε φωτογραφία του Rey (1921)

5.3. Κατά τον 5^ο και 4^ο αιώνα π.χ.

Η περιοχή του Ωραιοκάστρου ανήκε από τότε στη Μακεδονία, πάρα τη σχετική οικονομική αυτάρκεια και την ελαστική πολιτική αυτονομία η οποία χαρακτήριζε τους οικισμούς.

Δυο ιστορικά γεγονότα που αναφέρει ο Θουκυδίδης συνδέονται άμεσα με την περιοχή του Ωραιοκάστρου

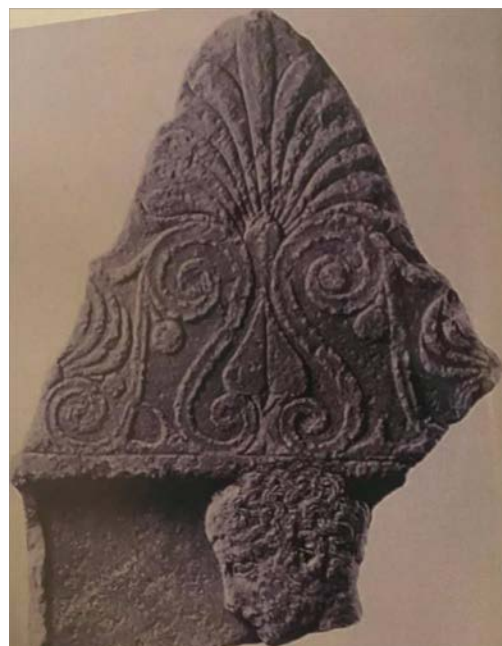
Το πρώτο συνέβη το 432 π.χ. στις παραμονές του Πελοποννησιακού πολέμου οπού αναστάτωσε τους κάτοικους του Ωραιοκάστρου οι οποίοι βρισκόταν πολύ κοντά στα ανατολικά τους το λιμάνι της Θέρμης, δυτικά της Πέλλας και γειτονικά η παράλια Πυδνα. Επίσης η η χερσαία διαδρομή που ακολούθησαν οι οπλίτες Αθηναίοι και το

ιππικό των Μακεδόνων προς τη Ποτίδαια διέσχισε τα χαμηλά εδάφη της παράλιας Κάτω Μακεδονίας από τη περιοχή του Ωραιοκάστρου τη θερμή.

Το δεύτερο ιστορικό γεγονός στο οποίο ενεπλάκη η περιοχή του Ωραιοκάστρου χρονολογείται το 429 π.χ.. είναι η χρονιά που έχασε τη ζωή του ο Περικλής εξαιτίας επιδημίας. Ο βασιλιάς των Οδρυσών Σιτάκλης, σύμμαχος τότε των Αθηνών οργάνωσε στρατό και εισέβαλε στην Κάτω Μακεδονία.

Και στις δυο περιπτώσεις η περιοχή του Ωραιοκάστρου βρέθηκε στη δίνη της καταστροφικής ερήμωσης. Πολύ πιθανόν ο πληθυσμός του οικισμού στην τράπεζα Νταουν Μπαλί και των πέριξ αγρών να οχυρώθηκε στο λόφο ύψους 450μ. όπου υπήρχε και ήταν από τη φύση του κατάλληλος για καταφύγιο

Αρκετά ευρήματα βρέθηκαν εκείνης της εποχής στο νεκροταφείο του Νταουν Μπαλί στο σημερινό αγροτεμάχιο αρ. 562 (εικ. 5 και 6) όπου επιβεβαιώνουν ότι η περιοχή συμμετείχε οργανικά στο πολιτισμικό γίγνεσθαι της Κάτω Μακεδονίας.

Εικόνα 6 : επιτύμβια στήλη του 430-420 π.χ

Εικόνα 7: το αγροτεμάχιο αρ. 562 από την τράπεζα Νταουντ Μπαλί (φωτ. 1997)

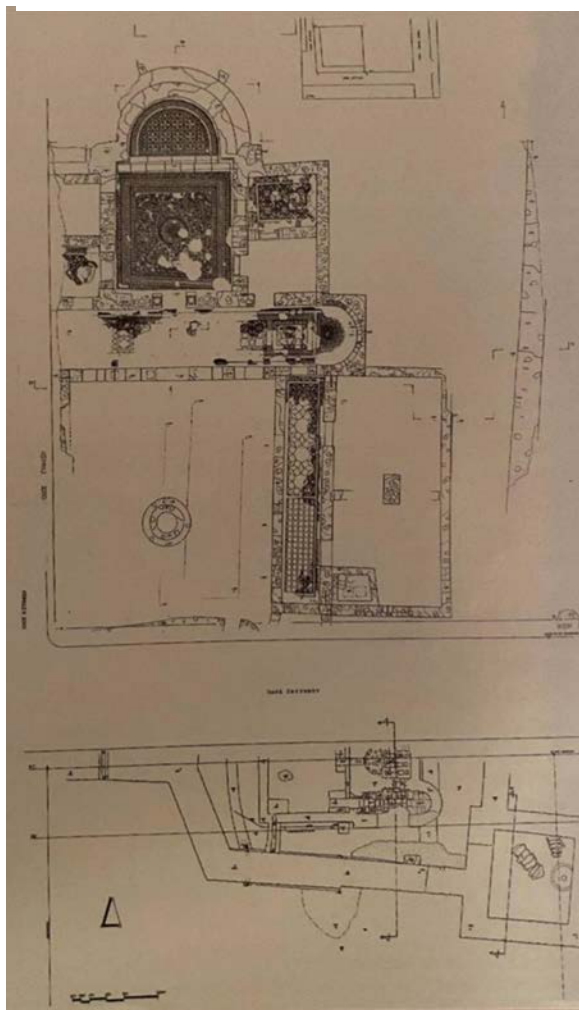
5.4. Παλαιοχριστιανικές και βυζαντινές αρχαιότητες στο Παλαιοκάστρο :

Πίσω από την ονομασία Παλαιοκάστρου (ομώνυμου οικισμού του Ωραιοκάστρου) κρύβεται η παράδοση των κάτοικων του για ύπαρξη εκεί μιας παλαιάς, προστατευόμενης με κάστρο πόλης. Όπως έδειξαν οι ανασκαφές , στο Παλαιοκάστρο υπήρξε οικισμός με συνεχομένη ζωή από τους γεωμετρικούς μέχρι και τους νεότερους χρόνους. Η περιοχή ήταν εύφορη, γεμάτη κτήματα πλούσιων θεσσαλονικέων, από την ίδρυση της Θεσσαλονίκης (316π.χ) και για τα επόμενα χρόνια ήταν ανέκαθεν προάστιο της. Πολλά ήταν τα ευρήματα που βρέθηκαν κατά την ανασκαφή.

Αρχικά η αγροικία του τέταρτου αιώνα μ.Χ. εύρημα της παλαιοχριστιανικής περιόδου στην οδό Φλώρινης στο Παλαιοκάστρο.

Όπως επίσης τμήμα αγροικίας στην οδό Κονταξοπούλου. Πιο σημαντικό από όλα όμως εύρημα ήταν αυτό της αγρέπαυλης (villa rustica) στη συμβολή οδών Ζάκυνθου και Στανίση. Βρέθηκε μεγάλο τμήμα της έπαυλης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης σε ανασκαφή το 2004. Την έπαυλη προστάτευε υψηλός περίβολος σαν τοίχος . η παρουσία του τοίχου αλλά και του πύργου υποδηλώνουν πως ο ιδιοκτήτης είχε τέτοιο σοβαρή θέση στην κοινωνία οπου έλεγχε όσους τον επισκεπτόταν. Στο εσωτερικό του πύργου η έρευνα αποκάλυψε ότι η προηγούμενη χρήση του ήταν ως νεκροταφείο. Η έπαυλη επίσης περιλάμβανε περίστυλη αυλή με κτιστό πηγάδι. Τα δωμάτια ήταν διατεταγμένα εκατέρωθεν μεγάλης αίθουσας συμποσίων. Ανήκει στις λίγες έπαυλης που σώζεται τόσο το αρχιτεκτονικό της στοιχείο αλλά και ο διάκοσμος της που προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον (κυρίως ψηφιδωτά) (εικονες 7-10). Δυστυχώς δε σώζεται ακέραιη η δυτική της πλευρά.

Εικόνα 7: Η κατοψη της επαυλης

Εικόνα 8 : Άποψη του τρίκλινου της έπαυλης

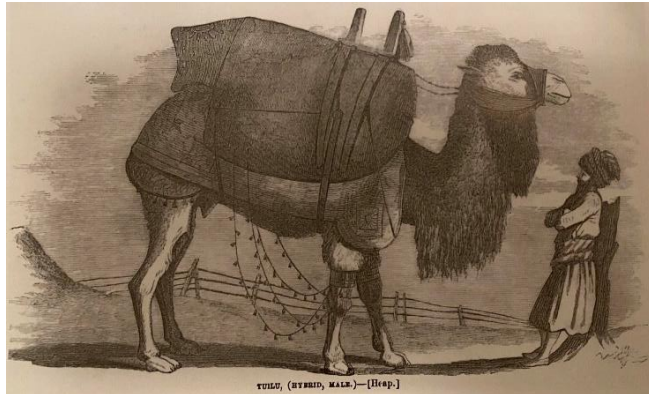
Εικόνα 9: λεπτομέρεια του ψηφιδωτού της Λήδας

Εικόνα 10: το υποκαύστο του λουτρού της έπαυλης

5.5. Κατά την οθωμανική περίοδο :

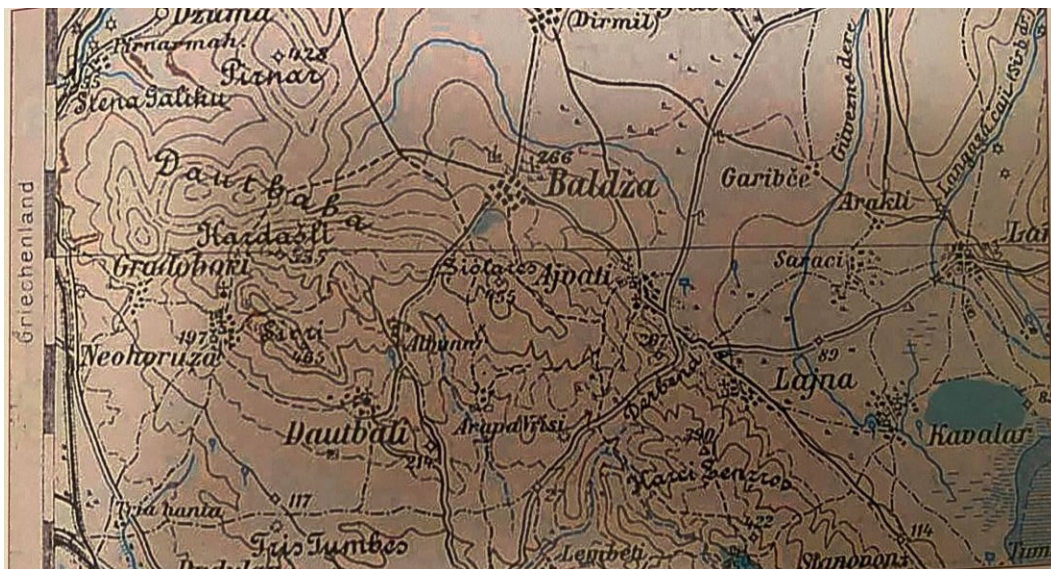
Οι ειδήσεις για την περιοχή του σημερινού Ωραιοκάστρου κατά την οθωμανική περίοδο είναι μετρημένες και συμπτωματικές. Από τα λίγα οθωμανικά έγγραφα που έχουν μεταφραστεί φαίνεται ότι το τοπωνύμιο Ντάουν Μπαλι ,όπως ονομαζόταν ο προκάτοχος οικισμός, υπήρχε στον 17^ο αιώνα και μπορεί να αναχθεί ίσως και στον 16^ο. Επίσης αναφορές που υπάρχουν λένε ότι το Ντάουν Μπαλι υπήρξε στον 18^ο αιώνα κέντρο καμηλοτροφίας η οποία σταδιακά εξελίχθηκε μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα (εικ. 11).

Εικόνα 11

Τη λοφοσειρά που υψώνεται πάνω από το σύγχρονο Ωραιόκαστρο αυστριακός χάρτης του 1910 την ονομάζει Καρνταγκλι (εικ. 12). Η ονομασία αυτή είναι παραφθορα της

συνηθισμενης στο ελληνικο χωρο τοπωνύμιο Καρά Νταγλή η οποία σημαίνει Μαύρο Βουνό

Εικόνα 12: Αυστριακός χάρτης του 1910.

Ολόκληρη η περιοχή αναμεσα στα διαβατά και του Ωραιοκάστρου ήταν σχεδόν ακατοίκητη στα μέσα του 15^{ου} αιώνα. Μετά την οθωμανική κατάκτηση της Θεσσαλονίκης οι πηγες ανέφεραν μόλις 8 κάτοικους.

Κατά την περίοδο της ελληνικής επανάστασης σχετικά με την περιοχή γύρω από την Θεσσαλονίκη το Ντάουν Μπαλι απουσιάζει , όπως και τα γειτονικά του χωριά.

Χαρακτηριστική είναι η απουσία του Ντάουν Μπαλι και των γειτονικών οικισμών από τον κατάλογο των χωρίων που απαλλάχθηκαν από την φορολογία το έτος 1812, διότι είχαν καεί και δεν απέκτησαν προσόδους. Υπάρχουν επίσης ένδειξης ότι το Ντάουν Μπαλί είχε ερημώσει. Όπως επίσης ένδειξη αποτελεί ότι η χριστιανική κοινότητα του χωριού, αν υπήρχε ακόμα, ήταν μικρή και ότι εκκλησιαζόταν σε γειτονικό, λόγο ότι δεν μνημονεύτε ναός στον Ντάουν Μπαλί σε κατάλογο ναών.

Ο οικισμός του Ντάουν Μπαλί εντοπίζεται σε πηγες από το 1695 έως και το 1771 ως οικισμός με έντονη μουσουλμανική παρουσία. Η χριστιανική κοινότητα φαίνεται να ήταν μειωμένη εντοπίζοντας την στους καλλιεργητές της γης και στους κτηνοτρόφους. Το 1824 ο οικισμος δεν είχε τον δικό του ναό. Βγαίνει έτσι το συμπέρασμα πως είτε είχε ερημωθεί είτε ότι ο πληθυσμός του είχε αραιώσει πολύ. Το Ντάουν Μπαλί επανεμφανίζεται το 1861. Είχε 29 σπίτια οπου μόλις το 1 μόνο ήταν μουσουλμανικό. Ήδη υπήρχε ο ναός του Αγίου Αθανάσιου (πρέπει να κτίστηκε μετρά το 1824) οπου το 1860 κάηκε αλλά ανοικοδομήθηκε το 1862.

5.6. Το Ωραιόκαστρο του μεσοπολέμου

Το Ωραιόκαστρο διαμορφώθηκε στη περίοδο του μεσοπολέμου από την συνάρτηση τεσσάρων οικισμών, δυο παλιών και δυο νέων :

- Ντάουν Μπαλί (Παλαιοκάστρο)
- Ακ Μπουναρ (Ασπρόβρυση). Η περιοχή ήταν βραχώδης και χρησίμευε ως βοσκή.
- Ωραιόκαστρο. Οι προσφυγές από τον πόντο και τον Καύκασο εγκαταστάθηκαν σταδιακά από το 1912 ως το 1924. Το μεγαλύτερο μέρος έκτασης ήταν καλυμμένο με πουρνάρια και χόρτα. Αστικός συνοικισμός. Η ιδιαιτερότητα του Ωραιοκάστρου είναι ότι ο ίδιος ο προσφυγικός συνοικισμός μεθόδευσε την δημιουργία ενός αστικού συνοικισμού, ενός οικισμού για αστικές οικογένειες εξ επιστήμων.

Ως νεότεροι κάτοικοι του μεσοπολεμικού Ωραιοκάστρου νοούνται εκείνοι που εγκαταστάθηκαν μετρά το 1912. Έχουν εντοπιστεί 3 διαδοχικές φάσεις εγκατάστασης

νέο κάτοικων από τη διοικητική περιφέρεια της Τραπεζούντας και του Καυκάσου. Συνοπτικά οι προσφυγές από τον Καύκασο εγκαταστάθηκαν στο Ωραιόκαστρο στις αρχές του 1921, από την Τσίμερα εντός του 1923, από το Σταυριν την άνοιξη του 1923 και προς τα τέλη του ίδιου χρόνου εγκαταστάθηκαν οι προσφυγές από το Χατς. Έτσι ο προσφυγικός συνοικισμός διαμορφώθηκε σταδιακά. Κύριο μέλημα τους ήταν η αποκατάσταση. Η Έλλειψη στέγης, μέσων επιβίωσης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, έκανε τους ανθρώπους να νοιώθουν ξένοι, αδύναμοι, φοβισμένοι. Η επιτροπή όμως αποκατάστασης προσφύγων προχώρησε στην διανομή γεωργικού κλήρου οριστικά το 1936 ανάλογα με τα μέλη της οικογένειας, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια τουλάχιστον αγροτική παραγωγή προς εξασφάλιση των απολύτως αναγκαίων. Μαζί με τους πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν γεωργικά, μετά τους βαλκανικούς πολέμους 1912 – 1913 και οι γηγενείς κάτοικοι του Παλαιοκάστρου, οι οποίοι δεν διέθεταν δική τους γη μέχρι της αναχώρησης των Τούρκων τσιφλικάδων. Οι γηγενείς δούλευαν στους Τούρκους αυτούς ως εργάτες γης για ένα κομμάτι ψωμί. Ο πλήρης γεωργικός κλήρος που διανεμήθηκε οριστικά το 1936 ήταν, για τους ακτήμονες 40 στρέμματα και για τους πρόσφυγες 33 στρέμματα.

Τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασης, αλλά και αργότερα, η αντιμετώπιση από τους γηγενείς στις περισσότερες των περιπτώσεων, ήταν δυσπιστία, καχυποψία, εκφοβισμούς, απειλές, εξευτελισμούς και υποτίμηση. Αυτή ήταν η αιτία η οποία ανάγκασε τους πρόσφυγες να απαρνηθούν ακόμα και την καταγωγή τους σε μια προσπάθεια ένταξης τους στον κοινωνικό ιστό, αποφεύγοντας ακόμα να φανερώσουν με οποιονδήποτε τρόπο την διαφορετικότητά τους δίνοντας έναν αγώνα επί πλέον. Αυτόν της απαλλαγής από τους χαρακτηρισμούς, “Τούρκος, Τουρκόσπορος, αούτος κ.τλ”. Ακόμα και στα σχολεία ακόμη υπήρχε ένα είδος τρομοκρατίας από τους δασκάλους μιας και ο Πόντιος μαθητής ήταν υποχρεωμένος να μιλάει πολύ καλά τα Ελληνικά καταβάλλοντας προσπάθεια μεταλλαγής του προφορικού του ύφους από Ποντιακό σε Ελληνικό.

5.7. Το Ωραιόκαστρο σήμερα.

Το Ωραιόκαστρο μετά τον πόλεμο και σε βάθος περίπου μιας δεκαπενταετίας δεν θύμιζε σε τίποτα προπολεμικό χωριό. Αντί για τους λασπωμένους χωματόδρομους είχε αποκτήσει ασφαλτοστρωμένους και δενδροφυτεμένους δρόμους που φωτίζονταν τα βράδια από ηλεκτρικούς λαμπτήρες. Η διαχείριση των κοινοτικών υποθέσεων συνδέθηκε με την επιτυχή προσπάθεια για την αύξηση των εσόδων. Η κοινοτική φορολογία στήριξε μεγάλο μέρος των έργων που πραγματοποιήθηκαν στο Ωραιόκαστρο.

Το Ωραιόκαστρο συνέχισε την ανάπτυξή του τα επόμενα χρόνια κατασκευάζοντας δρόμους, γέφυρες, αντλιοστάσια άλλοτε με υποχρεωτική εργασία και άλλοτε με αναγκαστικούς εράνους για την εκτέλεση των κοινωφελών αυτών έργων. Το 1950, μετά τον πόλεμο, το Ωραιόκαστρο συνδέεται στο ηλεκτρικό δίκτυο της ηλεκτρικής εταιρείας και αποκτά ηλεκτρισμό.

Έκτοτε οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι ταχύτατοι και το Ωραιόκαστρο από προσφυγικός αγροτοκτηνοτροφικός συνοικισμός – χωριό, μετατρέπεται σε θέρετρο όπου κάθε καλοκαίρι παραθερίζει πλήθος οικογενειών Θεσσαλονικέων αστών και στις κατασκηνώσεις περισσότερα από 1500 παιδιά και μαθητές. Από το 1948 στο Ωραιόκαστρο παρουσιάζεται και ξενοδοχειακή κίνηση και το 1959 ανεγείρεται η παιδόπολη “Άγιος Δημήτριος” όπου φιλοξενούνται αγόρια σχολικής ηλικίας παρέχοντας τους στέγη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τροφή, ψυχαγωγία, ιματισμό, κοινωνική και ψυχολογική στήριξη.

Εικόνα 9 πάρκο καλογέρου, Ωραιόκαστρο 2010

6. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

6.1. Αρχιτεκτονική περιοχής

Κατά κύριο λόγο στο Ωραιόκαστρο συναντάμε μονοκατοικίες με δικιά τους αυλή η κατοικίες έως 3 οροφών. Αν και δεν πρόκειται για κανόνα, μεγάλο ποσοστό των κατοικιών εμφανίζονται να διαθέτουν το λευκό- μπεζ χρώμα στο εξωτερικό και διαθέτουν κεραμίδια στην οροφή του σπιτιού ανοιχτού κόκκινου χρώματος . επίσης κατά κύριο λόγο βλέπουμε συγκροτήματα μονοκατοικιών, όχι τόσο στο κέντρο του Ωραιοκάστρου, κυρίως στις νεόδμητες περιοχές. Γενικά πρόκειται για μια περιοχή ‘πράσινη’ όπως έχει χαρακτηριστεί καθώς οικοδομήστηκε σεβόμενη τον φυσικό πλούτο που έχει η περιοχή.

6.2. Παράμετροι

- Διατήρηση του φυσικού πράσινου
- Διατήρηση της θέσης του Κ.Ε.Π
- Διατήρηση της θέσης της στάσης – τερματικού σταθμού του λεωφορείου
- Διατήρηση της θέσης του περιπτερού
- Διατήρηση ορίου ύψους στα κτήρια έως 3 όροφοι

6.3. Τρέχουσα κατάσταση χώρου

Η τοποθεσία του χώρου ανάπλασης βρίσκεται χλμ. νοτιοδυτικά από το κέντρο – αγορά του Ωραιοκάστρου (όπου θεωρείτε η συμβολή των οδών λεωφόρου δημοκρατίας και Κομνηνών)

Επίσης απέχει λίγα μετρά από το δεύτερο γυμνάσιο Ωραιοκάστρου.

Στην γύρω περιοχή από τον χώρο ανάπλασης υπάρχουν μόνο μονοκατοικίες.

6.4.Μελέτη ηλιασμού

21 Μάρτιου

9:00 π.μ.

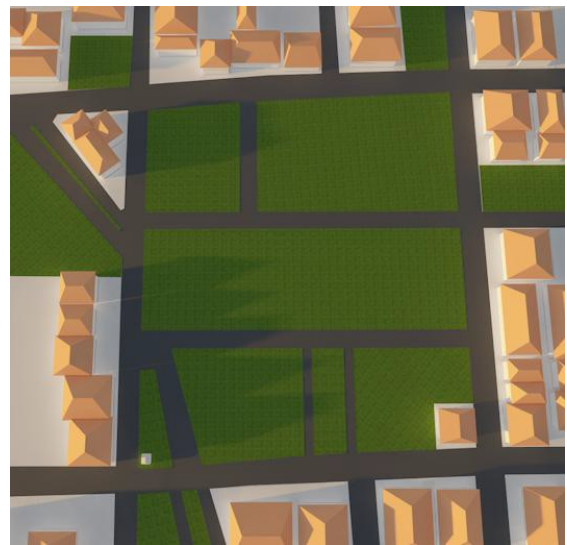
12:00 μ.μ

15:00 μ.μ.

18:00 μ.μ

21 Ιουνίου

9:00 π.μ.

12:00 μ.μ

15:00 μ.μ

18:00

21 Σεπτέμβριου

9:00 π.μ

12:00 μ.μ

15:00 μ.μ

18:00 μ.μ

21 Δεκέμβριου

9:00 π.μ

12:00 μ.μ.

15:00 μ.μ

18:00 μ.μ

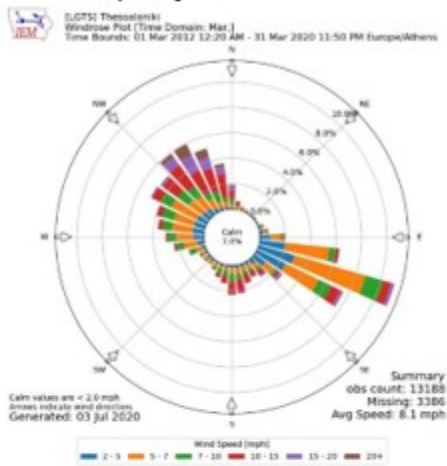

Συμπεράσματα:

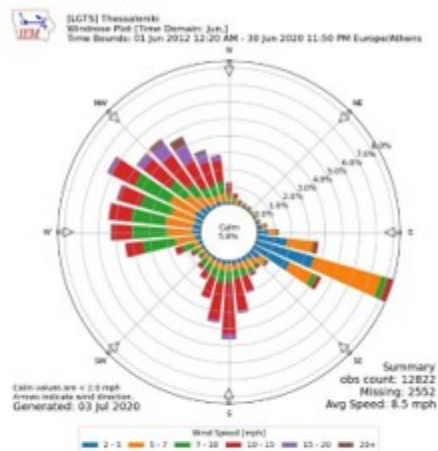
Στο πάρκο δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη ως προς την σκίαση του. Όπως επίσης δεν υπάρχουν καθόλου φυτά οπού θα μπορούσαν να προσφέρουν σκίαση. Όλο τον χρόνο λοιπόν είναι δέκτης του ηλίου. Αυτό δημιουργεί πρόβλημα καθώς τους θερινούς μήνες δεν είναι δυνατή η επίσκεψη του της πρωινές και μεσημεριανές ώρες καθώς με την υψηλές θερμοκρασίες το καθιστά αφιλόξενο. Παρατηρούμε ότι κατά τις απογευματινές ώρες υπάρχει μια μικρή σκίαση από τις κατοικίες που το περιβάλλον, που όμως δεν είναι επαρκής.

6.5. Μελέτη αερισμού

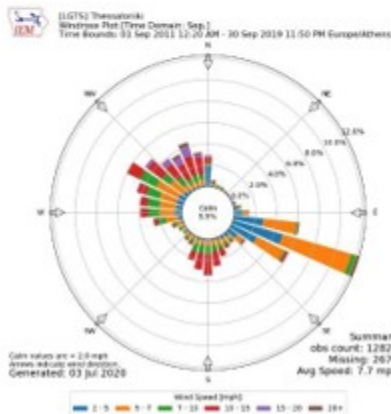
Μάρτιος

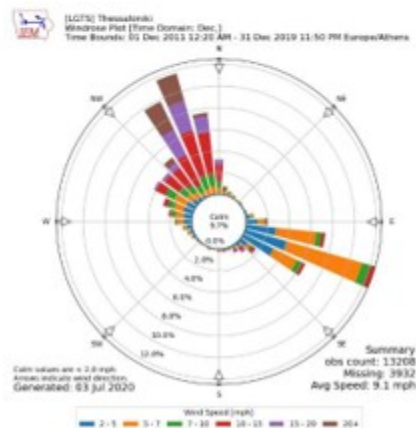
Ιούνιος

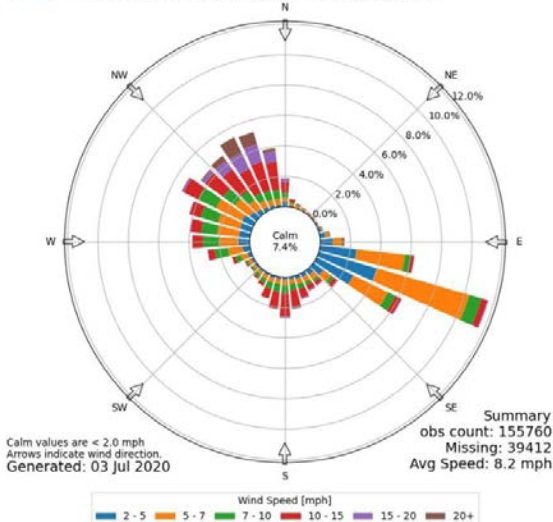
Σεπτέμβριος

Δεκέμβριος

[LGTS] Thessaloniki
Windrose Plot
Time Bounds: 22 Aug 2011 02:20 PM - 03 Jul 2020 01:50 AM

Συμπεράσματα :

Έχοντας τα αποτελέσματα των αέριων που επικρατούν τόσο μηνιαίως, αλλά και ως σύνολο ετήσιο, προκύπτει το συμπέρασμα πως στην περιοχή επικρατούν γενικότερα άνεμοι. Πιο εμφανές είναι οι βορείου άνεμοι που φαίνεται από την καταγραφή πως επικρατούν όλο τον χρόνο, με πιο εντόνους κατά τους χειμερινούς μήνες. Οι βορείου άνεμοι είναι γνωστή για την ψυχρότητα τους. Επίσης χαρακτηριστικό στην ανάλυση είναι οι νοτιοανατολικοί άνεμοι χαρακτηριστική φορά του βαρδάρη σπού επηρεάζει και την περιοχή.

Έτσι αποτέλεσμα αυτών καθώς και το ύψος της περιοχής είναι να επικρατεί ένα ορεινό κλίμα σπού ισχύουν βαριοί χειμώνες με δροσερά καλοκαίρια.

7. Προφίλ χρηστών:

Ως χρήστες καταγράφεται ένα ευρύ κοινό καθώς τον χώρο ανάπλασης των επισκέπτονται καθημερινά χρήστες όλων των ηλικιών. Ανάλογα με τις ώρες της ημέρα διαφέρουν και οι χρήστες. Ειδικότερα οι ομάδες χρηστών που καταγράφηκαν είναι:

- Γονείς με τα παιδιά τους (κυρίως μικρής ηλικίας)
- Ιδιοκτήτες με τα κατοικίδια τους
- Εκπαιδευτές κατοικίδιων
- Μαθητές του γυμνασίου (οπού σε μικρή απόσταση βρίσκεται το γυμνάσιο τους)
- Αθλητές
- Έφηβοι
- Ηλικιωμένοι

Οι δράσεις που φιλοξενούνται στον χώρο ανάπλασης είναι :

- Άθληση
- Παιχνίδι μικρών παιδιών
- Βόλτες κατοικίδιων
- Εκπαίδευση κατοικίδιων
- Ποδηλασία , rollers , skate
- Βόλτα με καφέ take away
- Περίπατος

Ενίοτε διοργανώνεται διαφορά event

8. Καταγραφή προβλημάτων :

Έπειτα από διερεύνηση της υπάρχουσας κατάστασης καθώς και της ανάλυσης των χρηστών και των δράσεων τους πολλά είναι τα προβλήματα που εντοπίζονται. Αυτά τα προβλήματα μπορούν να διακριθούν σε δυο ομάδες ,ως προς τον σχεδιασμό του χώρου και ως προς τις ανάγκες των χρηστών που δεν εξυπηρετούνται.

Πιο αναλυτικά στην πρώτη ομάδα που αναφέρθηκε, ως προς τον σχεδιασμό του χώρου που υφίσταται στην υπάρχουσα κατάστασή μπορούν να ενταχθούν τα ακόλουθα προβλήματα:

- Μη οργανωμένος χώρος
- Μηδαμινή προφύλαξη από τα καιρικά φαινόμενα (ανεπαρκή υπόστεγά)
- Μηδαμινή προφύλαξη από τον ήλιο (ανεπαρκής σκίαση χώρου)
- Έλλειπες πράσινα στοιχεία (δέντρα, λουλούδια, θάμνοι)

Στην δεύτερη ομάδα ανήκουν τα προβλήματα που προκύπτουν από τις ανάγκες των χρηστών :

- Μη οργανωμένος χώρος για παιδιά (παιδική χαρά)
- Μη οργανωμένος χώρος για κατοικίδια
- Μη οργανωμένος χώρος για ποδηλάτες, rollers , skate
- Ανεπαρκής κάδοι απορριμμάτων
- Ελλείψεις φωτισμός
- Ανεπαρκής καθιστικός χώρος
- Μη οργανωμένος χώρος αναψυκτήριου

9. Κριτήρια σχεδιασμού

Ως βασικό κριτήριο σχεδιασμού τίθεται η αναδιαμόρφωση της υπάρχουσας κατάστασης του χώρου υπό τον σχεδιασμό με τις αρχές της αειφόρας. Στόχος μας είναι η υλοποίηση της διαμόρφωσης να καλύπτει όλες τις ανάγκες των χρηστών με σεβασμό και διατηρώντας τον ‘πράσινο’ χαρακτήρα του τόπου ενισχύοντας τον.

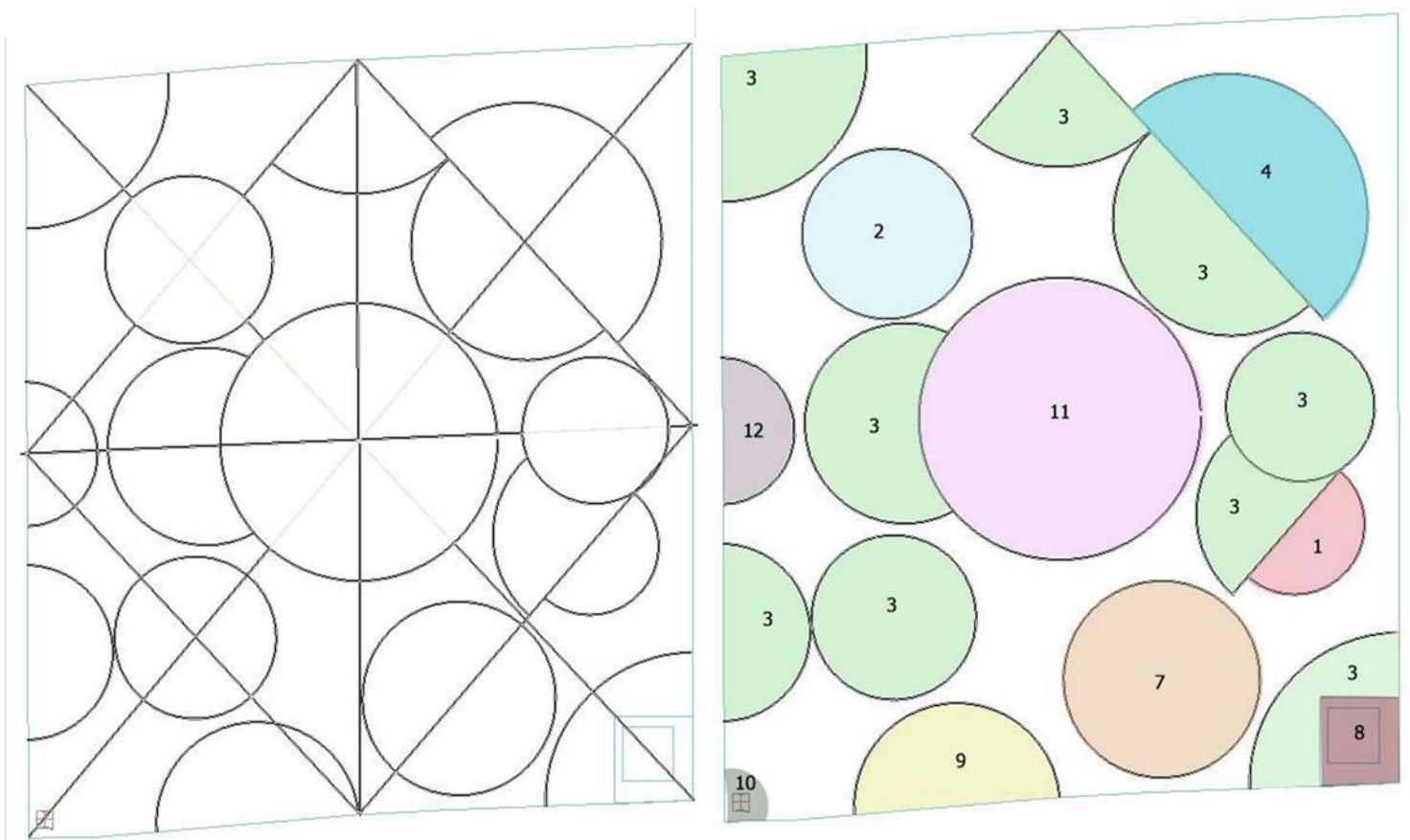
Επίσης να καθιστάτε ένα χώρο που καλύπτει τόσο τους κάτοικους της περιοχής καθώς και να γίνει προορισμός για τους κάτοικους όλου του Ωραιοκάστρου αλλά και από διάφορες περιοχές της Θεσσαλονίκης.

10. Οργάνωση του χώρου

10.1. ΚΤΗΡΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

1. ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ
2. ΠΑΡΚΟ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΩΝ
3. ΚΑΘΙΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
4. ΠΑΡΚΟ ΓΙΑ ROLLERS/ SKATE
5. ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΣ
6. ΔΡΟΜΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ
7. ΚΑΦΕ -ΜΠΑΡ
8. Κ.Ε.Π
9. ΣΤΑΣΗ / ΤΕΡΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟΥ
10. ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ
11. ΧΩΡΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ
12. INFO POINT

10.2. ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ

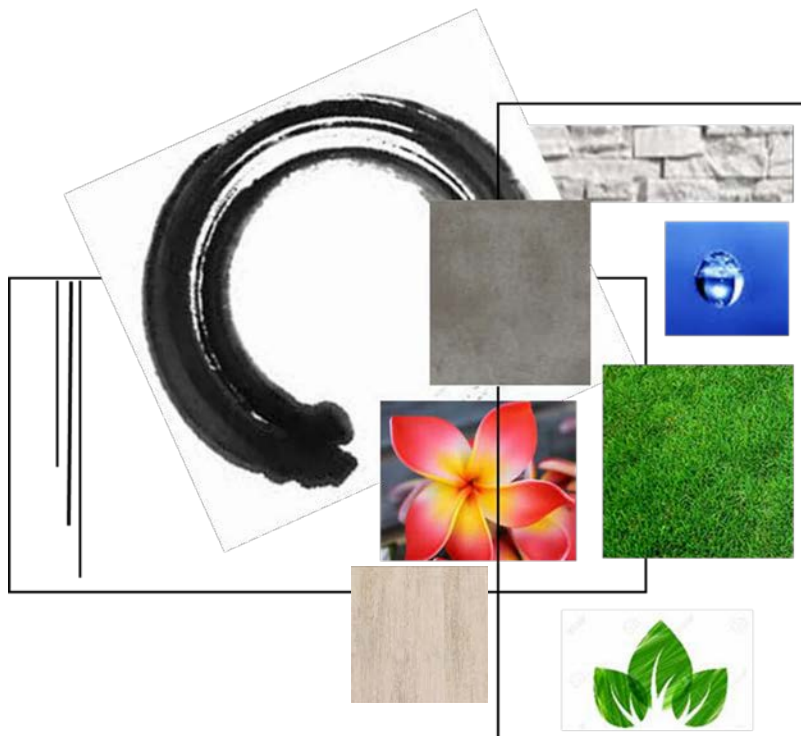

11. Πρόταση σχεδιασμού χώρου ανάπλασης

12.1. ΙΔΕΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Βασικό στοιχείο στον σχεδιασμό είναι ο σεβασμός στο περιβάλλον. Έτσι επιθυμούμε να αναδείξουμε τον πράσινο σχεδιασμό που ως κυρίαρχο στοιχείο θα είναι η φύση ,ενσωματώνετε τις ανάγκες τον χρηστών του, σε μια σχέση αλληλεξάρτησης. Οι κορμοί και οι βλαστοί σε κάθε δένδρο, φυτό στον πλανήτη Γη έχουν στρογγυλό σχήμα. Μέσα στον κύκλο υπάρχει μία αιώνια δύναμη. Βασιζόμενοι σε αυτήν την σχέση επιλέγουμε να παρέμβουμε στο χωρισμό που υπάρχει ήδη στον χώρο, 'σπάζοντας' την ορθοκανονικότητα του σχεδιασμού του εντάσσοντας το κυκλικό στοιχείο. Καθώς επίσης και την αναφλυφικότητα δημιουργώντας διαφορετικά επίπεδα στον χώρο. Ο σχεδιασμός θα έχει μια εικόνα συνέχειας, χωρίς δηλαδή κάτι να φαντάζει ξένο στον χώρο ανάπλασης. Όσον αφορά τα υλικά η επιλογή μας είναι να είναι φιλικά στο περιβάλλον . Τέλος , θέτουμε ως βασικό άξονα , όπου εκεί στηριζόμαστε, πως όλος ο σχεδιασμός θα είναι σεβόμενος από τον αειφόρο σχεδιασμό , μειώνοντας όσο το δυνατόν γίνεται να κατανάλωση ενέργειας αξιοποιώντας τους ανανεώσιμους πόρους.

11.1.1. MOOD BOARD

11.1.2. Επιρροές

Εμφανής επιρροή στην ιδέα σχεδιασμού ήταν ο σχεδιασμός του εθνικού κήπου και ο καμπυλόγραμμος σχεδιασμός του . Ο εθνικός κήπος είναι ο πρώτος οργανωμένος χώρος διακοσμητικού πράσινου της νεότερης Ελλάδος, ο οποίος έχει χαρακτηριστεί και ως ιστορικός τόπος. Δημιουργήθηκε σαν προέκταση στο ύπαιθρο των ανάκτορων του Οθωνός και Αμαλίας. Ο ρυθμός του είναι «γραφικός», προσαρμοσμένος στις ελληνικές συνθήκες και συμπληρωμένος με στοιχεία του «κλασσικού» ρυθμού.

Η διαμόρφωση του ξεκίνησε το 1839-1840 με την φύτευση 15.000 καλλωπιστικών φυτών, που μεταφέρθηκαν από το Μιλάνο. Έπειτα μεταφέρθηκαν φυτά από χώρες της Ευρώπης και της βορείας Αφρικής. Τέλος μεταφέρθηκαν και πολλά αυτοφυή φυτά από πολλές περιοχές της Ελλάδος. Της κηποτεχνικές εργασίες οργάνωσε και επέβλεψε ο γάλος κηποτεχνής Λουδοβίκος Μπαρώ.

Αρχικά καλό είναι να αναφερθούμε γενικά πως ως τοπίο ορίζεται ένας οπτικά κυρίως αντιληπτός εξωτερικός με αναγνωρίσιμα φυσικά χαρακτηριστικά χώρος, που δεν αποτελεί και απαραίτητα αντικείμενο αισθητικής απόλαυσης ή θαυμασμού. Όπως αναφέρεται από τον Μωραΐτη² «Η λέξη «τοπειόν» ή «τοπήιον», στην αρχαία ελληνική γλώσσα, περιγράφει το φραγμό που οι αρχαίοι Ίωνες συνήθιζαν να χρησιμοποιούν στους κήπους τους, την πρασιά από θάμνους «επιμελώς κλαδευομένους» οι οποίοι απέδιδαν μορφές και συμπλέγματα διάφορα. Ο φυτικός αυτός φράκτης τον οποίο ο Πλίνιος αργότερα αποκαλεί «opus toparium», δεν περιγράφει μόνο τον πρακτικό καθορισμό της ιδιοκτησίας και τον έλεγχο των φυσικών συνθηκών. Εκφράζει επίσης διάθεση καλλωπιστική. Το έργο που καταβάλλεται μετασχηματίζει τη φύση, τη μεταμορφώνει, ορίζοντας τον τόπο και προσφέροντας, ταυτόχρονα αισθητική τέρψη».

² Κωνσταντίνος Μωραΐτης: Σχήματα Τοπίου: Ο Σχεδιασμός του Τοπίου ως ειδική περίπτωση Αρχιτεκτονικής Διδακτικής, 2015 σ14

Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του τοπίου είναι η μεταβλητότητα, η αλλαγή δηλαδή σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες του περιβάλλοντος και την παρέμβαση του ανθρώπου σε αυτό. Καθώς επίσης η ανταπόκριση του ανθρώπου απέναντι στο τοπίο επηρεάζεται από ένα πλήθος παραγόντων. Η διαδράση του τοπίου με τους χρήστες γίνεται αντιληπτή με τις αισθήσεις σε όλες τις διαστάσεις. Γίνεται δηλαδή βίωμα. Η υλικότητα του εδάφους, οι φυτεύσεις, οι εδαφικές επεμβάσεις δημιουργούν τις ατμοσφαιρικές και χωρικές συνθήκες της βιωματικής εμπειρίας που αλλάζουν ανάλογα με τα δυναμικά δεδομένα ενός τόπου. Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος και ο σεβασμός που δείχνουν οι πολίτες προς αυτό, αποτελεί δείκτη ανάπτυξης μιας χώρας και δείγμα πολιτισμού και ευαισθητοποίησης. Το τοπίο αποτελεί ένα από τα ποιοτικά αυτά περιβαλλοντικά γνωρίσματα. Στην κατεύθυνση αυτή, χαρακτηριστικά είναι τα όσα αναφέρονται από τον Μωραΐτη³ «Δε μπορούμε λοιπόν να αποσπάσουμε το περιβάλλον από τον πολιτισμό, από την κατατεθειμένη ιστορία, από την παράδοση του λαϊκού πολιτισμού, ιδιαίτερα σε περιοχές παλαιότατων και συνεκτικότερων διεργασιών, όπως αυτές που αναπτύσσονται στην περίμετρο της Μεσογειακής λεκάνης. Δε μπορούμε να αποσπάσουμε το φυσικό τοπίο, την περιβαλλοντική ποιότητα των νησιών μας, από την εγγεγραμμένη στις ράχες τους επεξεργασία του πολιτισμού».

Ως προς στην καλλιτεχνική δημιουργία, το τοπίο, αντιμετωπίζεται σε όλη τη διάρκεια της πορείας του ανθρώπου ποικιλοτρόπως ως μίμηση ή αναπαράσταση της φύσης και της ζωής, ως αποκάλυψη μιας βαθύτερης πραγματικότητας, ως έκφραση των συναισθημάτων του δημιουργού, ως πλαίσιο του φαντασιακού. Σίγουρα πάντως η αισθητική μπορεί να αποτελέσει τον πυρήνα για διασύνδεση και συνύπαρξη των διαφόρων μορφών εικαστικής δημιουργίας σε ένα πολυδύναμο πολιτιστικό περιβάλλον. Αναφορικά με την εικαστική θεώρηση αλλά και τη γενικότερη αλληλεπίδραση του τοπίου με το σύνολο των πτυχών του οικολογικού, θεσμικού, εικαστικού και κοινωνικού γίνεσθαι, χαρακτηριστικά είναι τα όσα αναφέρονται από τον Μωραΐτη⁴ «Το τοπίο, αν και προϋποθέτει τον αυθύπαρκτο τόπο, τον υπερβαίνει. Συγκροτείται από τη δράση του πολιτισμού, από κοινωνικές δραστηριότητες πολλαπλές και αλληλοεμπλεκόμενες· είτε αυτές εξαρχής αναφέρονται στον τόπο είτε καταλήγουν σε αυτόν, ως τελικό πεδίο προβολής της έκφρασής τους. Κάποιες από τις δραστηριότητες αυτές που άμεσα αφορούν το τοπίο, όπως η ζωγραφική τοπιογραφία ή η αρχιτεκτονική τοπίου, αξιολογούνται με έμφαση και προβάλλονται στην πορεία της νεότερης Δυτικής ιστορίας ως «πολιτιστικά» κεντρικές, ενώ συσχετίζονται επιπλέον με φορείς του επίσημου θεσμικού έλεγχου και της κεντρικής οικονομικής διαχείρισης, με το ενδιαφέρον της υψηλής διανόησης, με τις επιστήμες και τις υπόλοιπες καλές ή εφαρμοσμένες τέχνες. Ο προσδιορισμός εντούτοις του τοπίου εκτείνεται πέρα από το επίσημο, προβαλλόμενο κέντρο του κοινωνικού ενδιαφέροντος, προς τις «πολιτισμικές» εκείνες δράσεις οι οποίες, αν και διατηρούνται στην ιστορική αφάνεια, συνιστούν το εκτεταμένο υπόβαθρο της κοινωνικής ζωής».

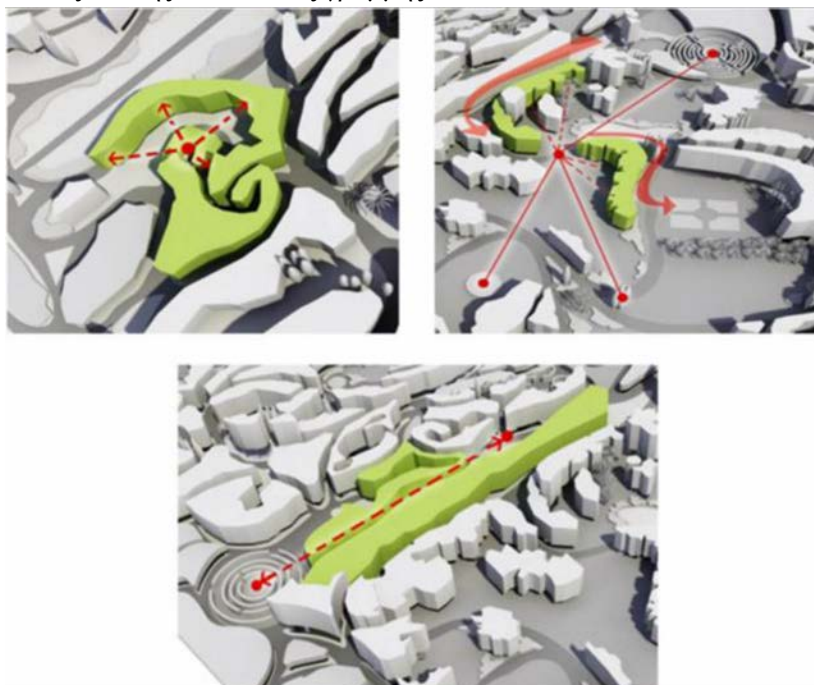
³ Κωνσταντίνος Μωραΐτης: 2015 σ 16

⁴ Κωνσταντίνος Μωραΐτης 2015α, σ. 13

Μια βασικότερη διαπίστωση είναι πως η συνολική οργάνωση του χώρου του Κήπου στηρίζεται στην οργάνωση της όρασης, από το εσωτερικό του Κήπου προς τον εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο, ώστε ο περιπατητής να μπορεί να κατοπτρεύσει από απόσταση απομακρυσμένα σημεία αναφοράς και σημαντικότερα κλασσικά μνημεία, ανάμεσά τους και τον Παρθενώνα. Αυτήν την οργάνωση της όρασης που προσέφερε μοναδικές ευκαιρίες θέας για την τοπιακή αρχαιολατρία της εποχής, αναλαμβάνουν να συγκροτήσουν οι επιλογές της φύτευσης. Όπως και στο τοπίο του Petit Trianon, το τοπίο του Αθηναϊκού κήπου υπαινίσσεται, ορθότερα υποκρίνεται, τη συμμετοχή του σε ένα πολύ ευρύτερο αγροτικό πεδίο. Σκοπός του είναι να δημιουργήσει την πλασματική εντύπωση ενός πολύ μεγαλύτερου χώρου, αυξάνοντας σε μήκος και περιπλοκότητα τις πορείες όδευσης στο εσωτερικό του. Πρόκειται για έναν κήπο φυσικότροπο και ταυτόχρονα έντεχνο στον σχεδιασμό του. Μιμείται τον φυσικό χώρο αλλά εντέλει τον εξιδανικεύει σχεδιαστικά, ελπίζοντας στην περιπλάνηση του περιπατητή σε ένα τοπίο αρκαδικών ή σωστότερα αττικών ειδυλλίων.

Η πρώτη σημαντική σχηματοποίηση στον Εθνικό Κήπο αφορά στην οργάνωση των πορειών, συγκροτώντας ένα σύμπλεγμα βρόχων οι οποίοι, πολύ περισσότερο από τις πορείες στο Petit Trianon, επιδεικνύουν εικαστική επιτήδευση. Δεν πρόκειται για τυχαίες χαράξεις, όπως ήδη σημειώσαμε, αλλά για καλοσχεδιασμένες καμπύλες που καθόριζαν την όδευση, στο πλαίσιο μιας εξιδανικευμένης περιπλάνησης ν, παρά της τυχαίας κίνησης στο εσωτερικό της ρομαντικής αγριότητας. Για να κατανοήθει το υπόβαθρο αυτής της υποθετικά καμπυλόσχημης τυχαιότητας η οποία προέρχεται από μια εκτεταμένη σχεδιαστική άσκηση, πρέπει να αναφερθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις παλαιότερες, στη θεωρητική διερεύνηση των καμπύλων γραμμών, από τον Άγγλο ζωγράφο, χαρακτή και θεωρητικό της ζωγραφικής του 18ου αιώνα, τον William Hogarth.

Ο Hogarth επιχειρησε να κατατάξει τους διαφορετικούς τύπους των γραμμών τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει ο εικαστικός καλλιτέχνης, επιμένοντας στην εκφραστική ποιότητα της κυματοειδούς και της ελικοειδούς γραμμής.⁵

Εικόνα 10 Παραδείγματα σχηματοποίησης της φύτευσης, από τις διαμορφώσεις του Εθνικού Κήπου της Αθήνας, με σκοπό τον καθορισμό της κίνησης και της όρασης του περιπατητή. Κατά σειρά, η οργάνωση αξονικής κίνησης και θέας, ολισθαίνουσες καμπύλες με σκοπό τη σημειακή αποκάλυψη αναφορών της όρασης του περιπατητή, κατά την κίνησή του στον κήπο και τέλος διαμόρφωση της φύτευσης, ώστε να δημιουργεί την αντίληψη του εγκλεισμού

The Analysis of Beauty written with a view of fixing the fluctuating Ideas of Taste, Η Ανάλυση της Ομορφιάς γραμμένη με πρόθεση καθορισμού των ακαθόριστων Ιδεών περί της αισθητικής προτίμησης (1753)

Επιστρέφοντας στο πλησιέστερο σε εμάς παράδειγμα του αρχικού τοπογραφικού του Εθνικού Κήπου, μπορούμε να επιμείνουμε στην έντεχνη σχηματοποίησή του⁶. Αν και υποθετικά επιχειρεί να μιμηθεί ένα φυσικό πρότυπο ακαθοριστίας ή τυχειότητας, αντίθετο προς την ακριβή χάραξη ευθειών ή προς τη γεωμετρική σαφήνεια καθέτων συνδέσεων, το αποτέλεσμα είναι εμφανώς επεξεργασμένο, αποδίδοντας πλήρως το πνεύμα της εποχής του Διαφωτισμού, της συσχέτισης αυτού του ρεύματος σκέψης με τον περίπου σύγχρονο του Εμπειρισμό και τον τρόπο εφαρμογής τους στην περιοχή του τοπιακού σχεδιασμού.⁷ Αν η σχέση του Διαφωτισμού με τον Εμπειρισμό επέμενε στην άμεση μεν παρατήρηση της φύσης, με σκοπό όμως την εξεύρεση των κανονικότητων που υποβασάζουν τις φυσικές λειτουργίες, με σκοπό δηλαδή τη διατύπωση φυσικών νόμων, σχηματοποιημένων οργανωτικών σχέσεων που επιτρέπουν τον λογικό έλεγχο των φυσικών φαινομένων, τότε είναι απόλυτα κατανοητή η πρόθεση των τοπιοτεχνών του 18ου αιώνα, να παράγουν φυσικότροπα αποτελέσματα διαμορφώσεων. Να παράγουν διαμορφώσει δηλαδή που να μοιάζουν φυσικές αλλά εντούτοις να είναι έντεχνες, να ανήκουν στην περιοχή της καλλιτεχνικής έκφρασης. Την προηγούμενη φυσικότροπη και ταυτόχρονα έντεχνη διάθεση αποδεικνύουν και οι τέλειες καμπυλόσχημες χαράξεις της οριζοντιογραφίας του Κήπου. Χαράξεις που ενισχύονται και αποκτούν πληρέστερο νόημα, όταν εκτείνονται στην τρίτη διάσταση, όταν δηλαδή προβάλλονται και συμπληρώνονται από τον πλήρη δομικό όγκο της φύτευσης. Το τοπογραφικό του Louis – François Barault υποδεικνύει πως, αντίθετα από τη σημερινή κατάσταση του ασφυκτικού πλούτου της φύτευσης, ο αρχικός Κήπος διέθετε μεγάλα σχετικά κενά τμήματα, με φύτευση εδαφοκάλυψης μόνον, που επέτρεπαν τη μακρινή όραση. Η αναλυτικότερη παρατήρηση και ο επανασχεδιασμός του Κήπου επεσήμαναν τρία σχήματα οργάνωσης της φύτευσης, καθοριστικά για την οργάνωση της κίνησης, της στάσης και της θέας. Το πρώτο και απλούστερο αναφέρεται στην πλαισίωση από σειρές δέντρων μιας πορείας κίνησης. Το δεύτερο αναφέρεται στην ολίσθηση πλευρικών φυτεύσεων, ώστε να αποκαλύπτεται σε επιλεγμένα σημεία η σημαντική θέα και το τρίτο αναφέρεται στην οργάνωση περιγραμμάτων εγκλεισμού⁸

---

⁶ Σχέδιο από το ερευνητικό πρόγραμμα «Αναβάθμιση του Εθνικού Κήπου»

⁷ Αναστάσιο Γιανναρά, στο Ο αγγλικός Εμπειρισμός και ο γαλλικός Διαφωτισμός (1976).

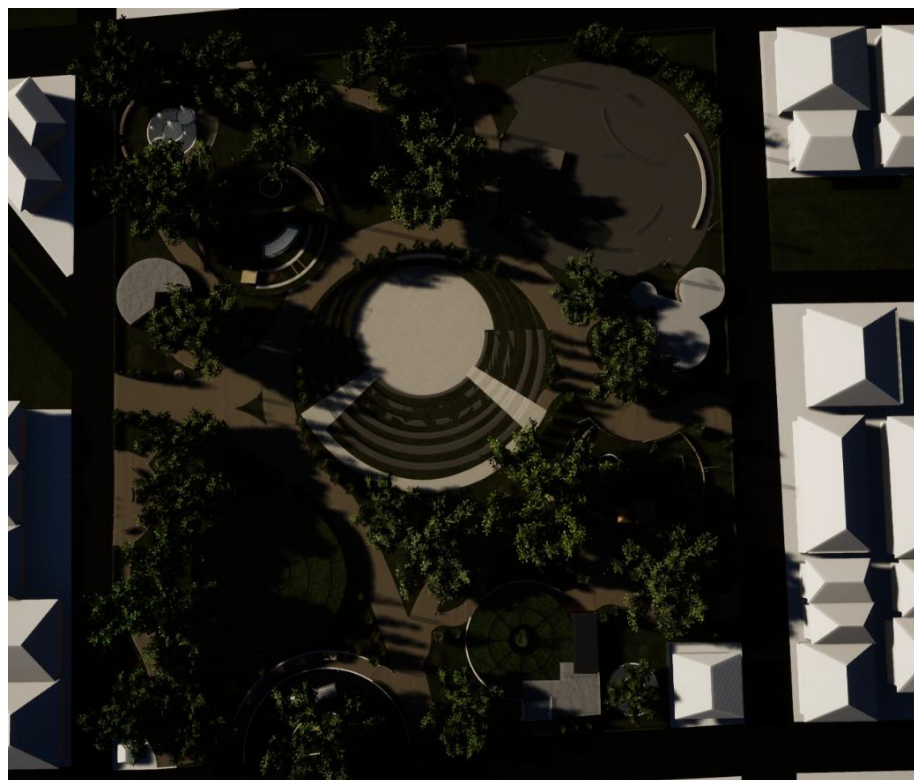
⁸ Πρβλ. κείμενο τεχνικής έκθεσης του αρχιτεκτονικού τμήματος της προηγούμενης έρευνας. Σχόλια Γ. Παρμενίδη, σχόλια Ι. Σταυρουλάκη, όπως και σχόλια του γράφοντος.

12.3. ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ

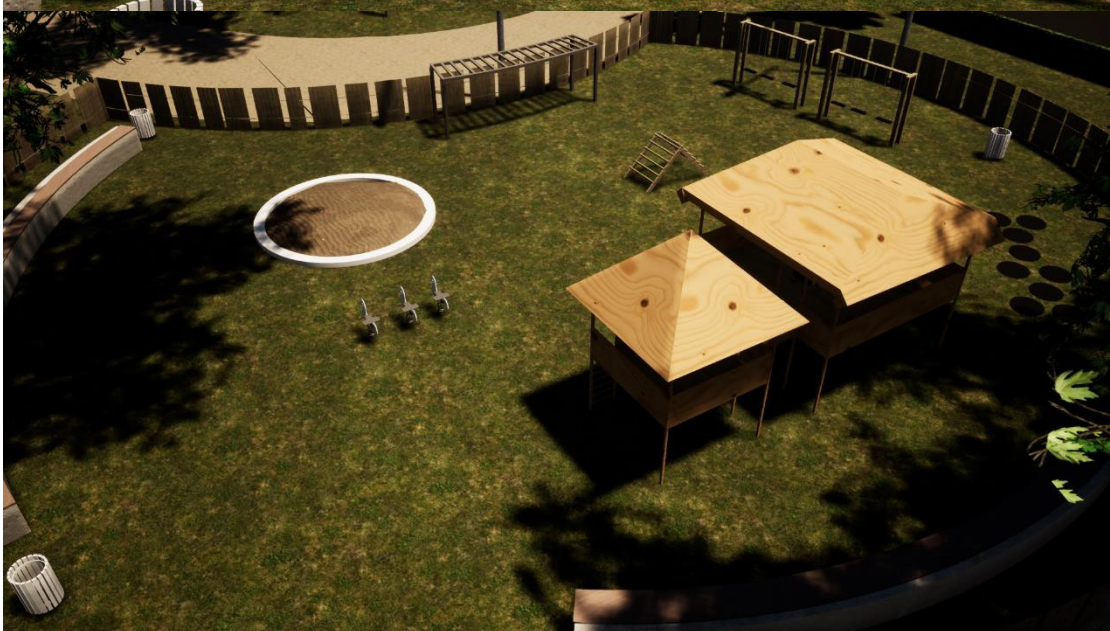
Γενικά:

Στάση λεωφορείων

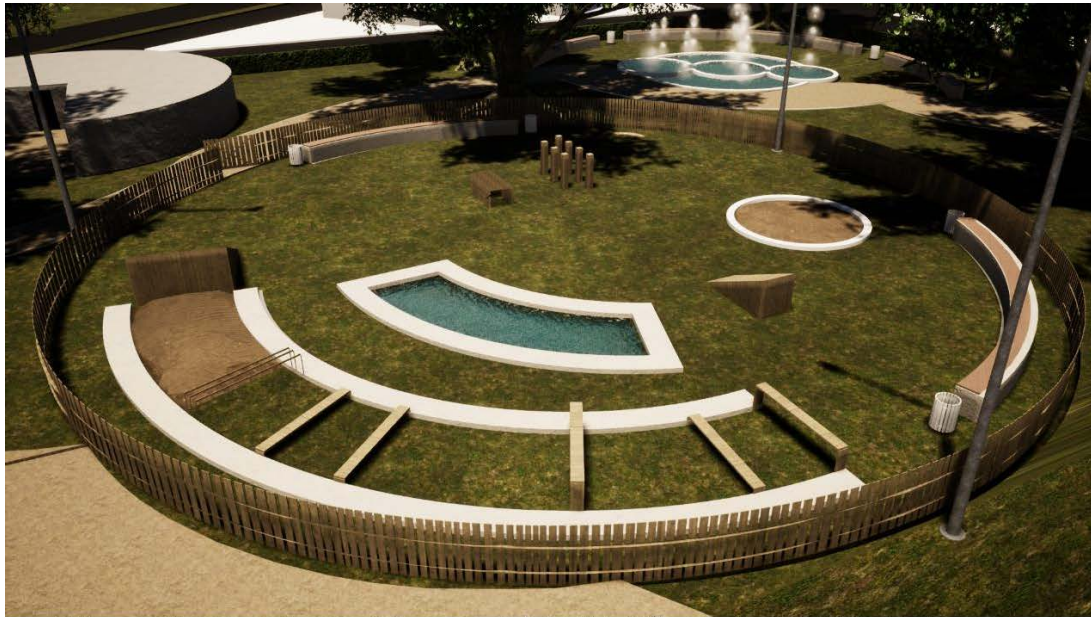

Παιδική χαρά

Πάρκο κατοικίδιων

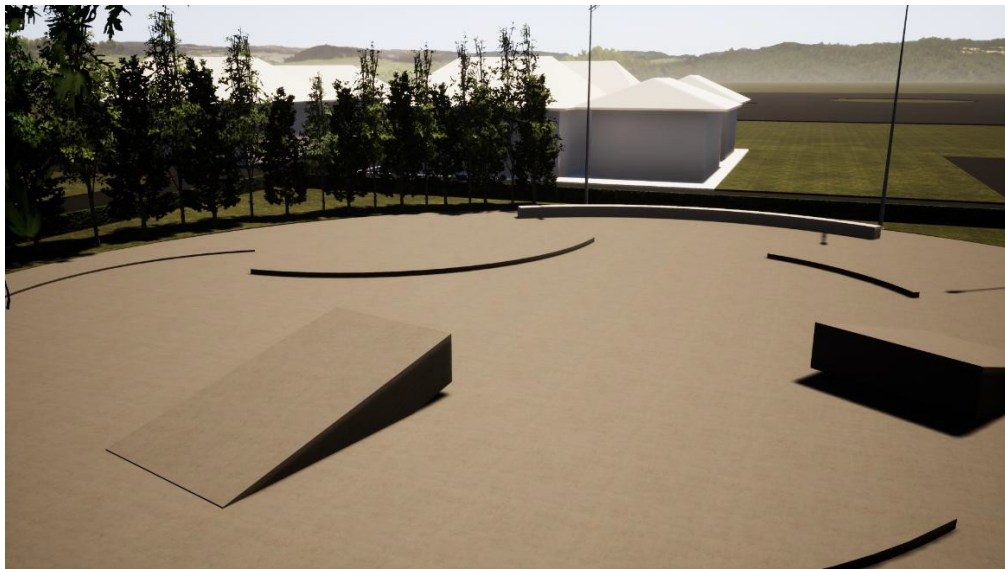
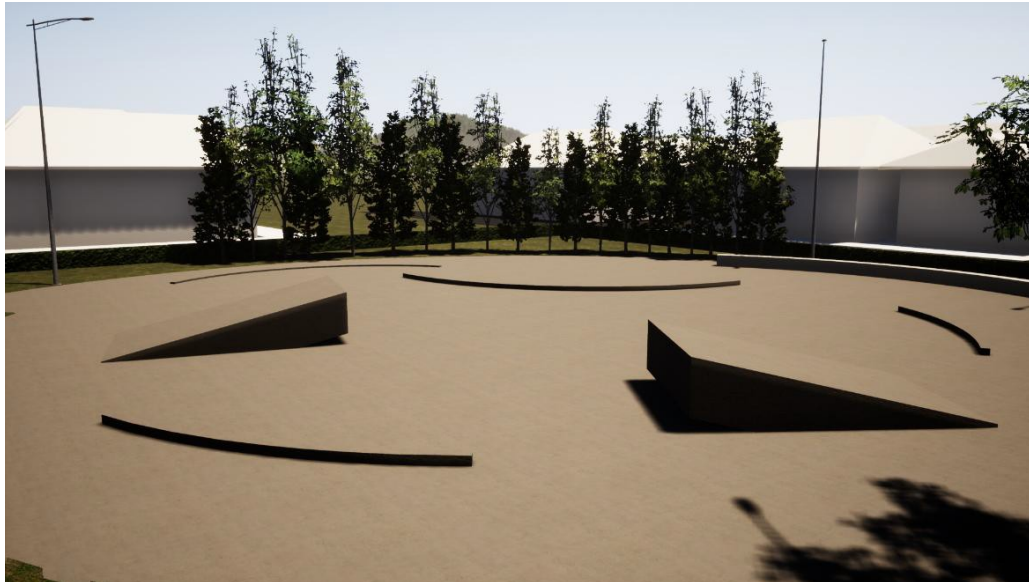
Αμφιθέατρο

πιστά για skate /rollers

Καφετέρια

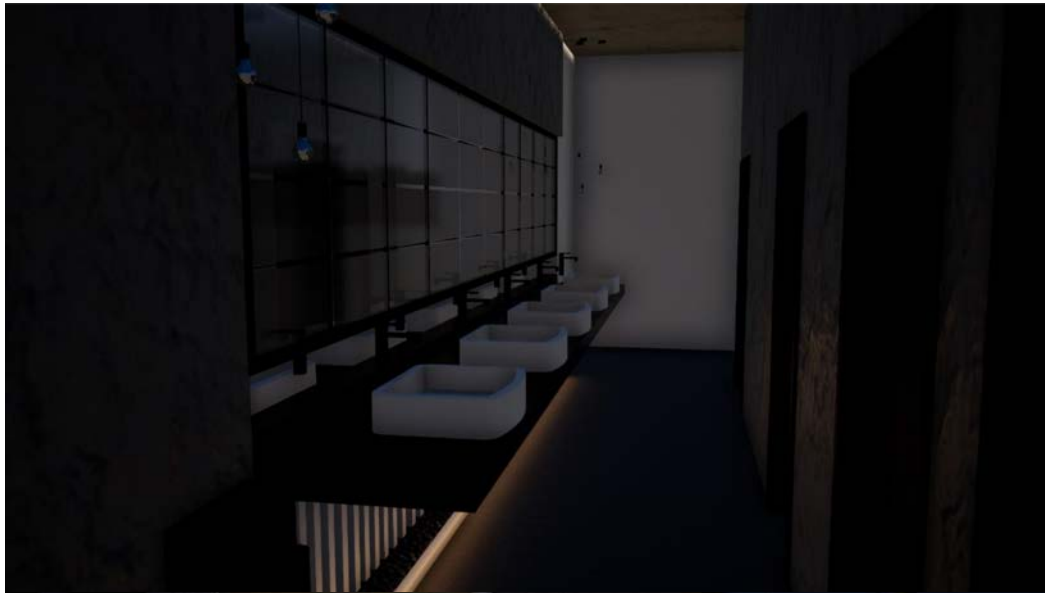

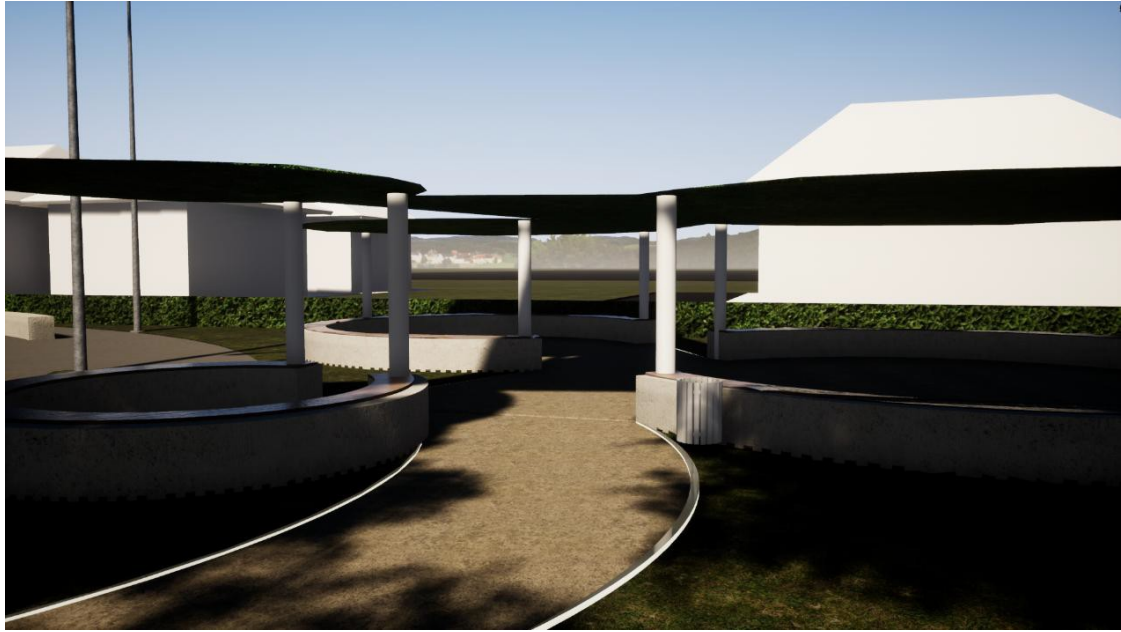
Wc καφετέριας

Καθιστικοί χώροι

Info point

12.4. ΑΕΙΦΟΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Αειφόρος σχεδίαση (ονομάζεται επίσης και περιβαλλοντικός σχεδιασμός, περιβαλλοντικά βιώσιμη σχεδίαση, φιλική προς το περιβάλλον σχεδίαση, κ.λπ.) είναι η φιλοσοφία του σχεδιασμού φυσικών αντικειμένων, τον σχεδιασμό κτιρίων και δομημένου περιβάλλοντος, καθώς και υπηρεσιών οι οποίες θα συμμορφώνονται με τις αρχές της κοινωνικής, οικονομικής και οικολογικής βιωσιμότητας.⁹

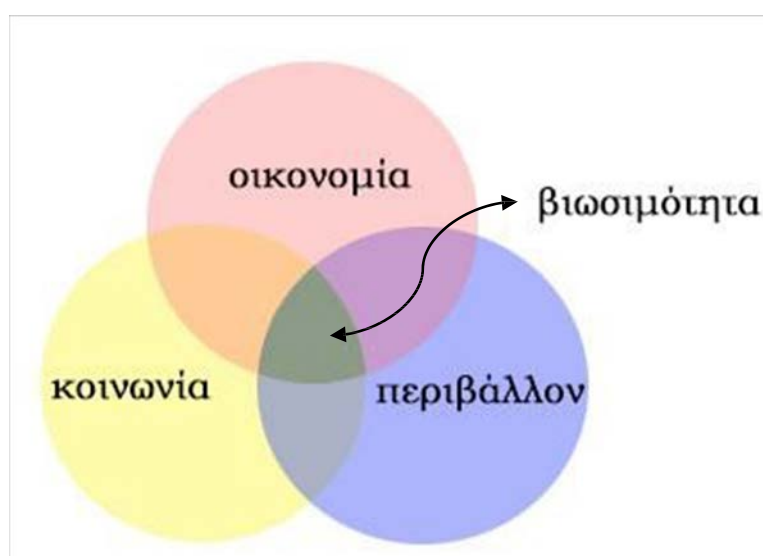
Σκοπός του αειφόρου σχεδιασμού μιας πόλης με βάση τις αρχές της οικολογικής δόμησης και της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής είναι η δημιουργία ενός ελκυστικού και λειτουργικού κοινωνικού περιβάλλοντος τόσο για τους κατοίκους, τους εργαζόμενους όσο και τους δυνητικούς επισκέπτες, που θα προσφέρει καλή ποιότητα ζωής και άνθηση της τοπικής οικονομίας με επίκεντρο την προστασία του περιβάλλοντος. Μετά την αποτυχία των «συμπαγών» πόλεων, το μοντέλο που μας υπόσχεται αειφόρο δόμηση και ανάπτυξη και καλύτερη διαχείριση των φυσικών πόρων είναι το μοντέλο των οικισμών υψηλής πυκνότητας και μικτής χρήσης γης. Η μικτή χρήση γης αποσκοπεί στην καλύτερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της εγγύτητας, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι ανάγκες μετακινήσεων μεταξύ κατοικίας, καταστημάτων και τόπου εργασίας. Σε μια πόλη που οραματίζεται να χαρακτηριστεί «βιώσιμη» ή «αειφορική» ή «πράσινη» θα πρέπει να προβλέπεται αρκετός χώρος πρασίνου και διάφορα πάρκα έτσι ώστε να βελτιστοποιείται η οικολογική ποιότητα της αστικής περιοχής (βιοποικιλότητα, μικροκλίμα και ποιότητα ατμοσφαιρικού αέρα). Ο σχεδιασμός υψηλών επιπέδου υποδομών καθώς και κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής δραστηριότητας είναι απαραίτητος. Σε περιοχές οι οποίες είναι τουριστικές, σκοπός είναι να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες και υποδομές για την δημιουργία δραστηριοτήτων που θα προωθούν τον οικο-τουρισμό, δηλαδή την ανάδειξη των φυσικών πόρων και των τοπικών προϊόντων και τον σεβασμό στην πολιτιστική κληρονομιά. Ο σωστός καθορισμός των χρήσεων γης και η σωστή χάραξη των οδών διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στη βιωσιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος. Απαιτείται σωστός προσανατολισμός και ευθυγράμμιση έτσι ώστε να αυξηθούν τα παθητικά ηλιακά συστήματα θέρμανσης.

Οι βασικές αρχές του βιοκλιματικού σχεδιασμού είναι αυτές του ηλιασμού και αντίστοιχα της ηλιοπροστασίας, του αερισμού και της ανεμοπροστασίας, του δροσισμού και των στοιχείων νερού και πρασίνου. Κατά τη χειμερινή περίοδο, ο βιοκλιματικός σχεδιασμός στοχεύει στην ελαχιστοποίηση των θερμικών απωλειών λόγω απωλειών κελύφους, αερισμού και αγωγιμότητας, επιτρέποντας μόνο τον απαραίτητο αερισμό για λόγους υγιεινής, και στην μέγιστη εκμετάλλευση του θερμικού κέρδους από την ηλιακή ακτινοβολία, μειώνοντας έτσι στο ελάχιστο την καταναλισκόμενη ενέργεια για θέρμανση. Αντίστοιχα, στη θερινή περίοδο ο βιοκλιματικός σχεδιασμός επιτάσσει την ελαχιστοποίηση της θερμικής προσόδου από την ηλιακή ακτινοβολία, την βελτιστοποίηση των διαφόρων μεθόδων φυσικού δροσισμού, με στόχο την ελαχιστοποίηση της απαιτούμενης ενέργειας για ψύξη.

⁹ McLennan, J. F. (2004), The Philosophy of Sustainable Design

Στον αειφόρο σχεδιασμό ή αναπλάσεων των πόλεων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Η προστασία του περιβάλλοντος, με ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, μέτρα για την εξοικονόμηση ενέργειας και εφαρμογή αρχών βιοκλιματικού σχεδιασμού.
- Η βελτίωση της λειτουργικότητας του αστικού χώρου, για την εξυπηρέτηση των σύγχρονων αναγκών των κατοίκων του οικισμού.
- Η δημιουργία - εξασφάλιση υψηλής ποιότητας Δημόσιων - Κοινόχρηστων χώρων
- Η σωστή δόμηση και ο έξυπνος σχεδιασμός Δικτύων Υποδομής (δίκτυα αποχέτευσης- ύδρευσης, απορροής ομβρίων, δίκτυα μεταφοράς και διανομής γεωθερμικού συστήματος τηλεθέρμανσης) με σκοπό την βέλτιστη αισθητική και την οικονομία των κατασκευών μέσω κατάλληλων επιλογών σχεδιασμού και κατασκευαστικών μεθόδων.
- Βελτίωση Ενεργειακής Αποδοτικότητας (ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, συστήματα ενεργειακής διαχείρισης)
- Η προώθηση Καινοτομίας - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας (Νέες τεχνολογίες)
- Η ενίσχυση Τοπικής Οικονομίας - Αγοράς Εργασίας / Βελτίωση Ελκυστικότητας για Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων
- Η βελτίωση της αστικής κινητικότητας, σωστός σχεδιασμός υποδομών για την προώθηση ήπιων και φιλικών προς το περιβάλλον μορφών μετακίνησης (πεζοπορία, ποδήλατο, ΜΜΜ) λαμβάνοντας ιδιαίτερη μέριμνα για τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ).
- Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η μείωση των κοινωνικών εντάσεων με την εξασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων για την ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας και επαφής των κατοίκων.
- Η ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου με εξασφάλιση συνεχούς και επαρκούς συντήρησης, καθαριότητας, ασφάλειας και ελέγχου οποιωνδήποτε μελλοντικών επεμβάσεων στο χώρο αυτό από άλλους φορείς.¹⁰

Εικόνα 11 Το τρίπτυχο της βιωσιμότητας

¹⁰ Άρθρο της Ε. Τριτοπούλου, Δρ. ΧΜ, Στέλεχος ΚΑΠΕ

11.4.1.Επιλεγμένη αειφορική στρατηγική στην ανάπλαση

Με γνώμονα την αειφόρο σχεδίαση επιλέχθηκαν οι εξής στρατηγικές :

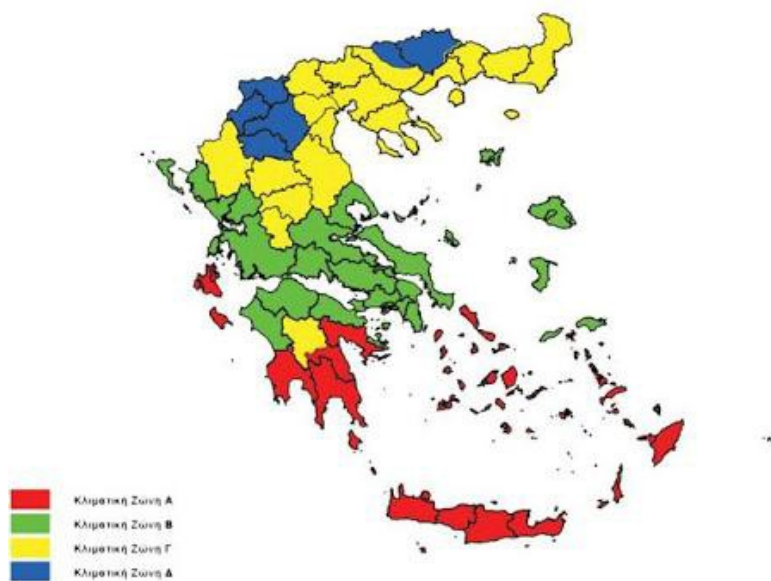
- Χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων για την αποθήκευση ηλιακού φωτός με σκοπό την αξιοποίηση του ως προς την μείωση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας . Τα φωτοβολταϊκά σύστημα τοποθετήθηκαν στην οροφή της καφετέριας.
- Επίσης φωτοβολταϊκά συστήματα θα διαθέτουν και τα φωτιστικά σώματα του πάρκου για τον ίδιο σκοπό
- Οι διάδρομοι στον χώρο είναι από φυσικά υλικά φιλικά για το περιβάλλον (συμπιεσμένο χώμα μέθοδος κουρασανιτ)
- Οι διάδρομοι στον χώρο είναι από φυσικά υλικά (
- Σε συνδυασμό με την μελέτη της φύτευσης (βλ. Συνέχεια) η ύπαρξη φυτών στον πάρκο βοηθούν στο καλύτερο κλίμα ως προς τον δροσισμό του χώρου φυσικά
- Οι θέσεις που τοποθετήθηκαν βοηθούν στην καλύτερη και στοχευμένη πορεία του αέρα στον χώρο
- Έχουν δημιουργηθεί δυο φυτεμένα δώματα με χαμηλό φορτίο (λόγο των επιλεγμένων φυτών)
- Επίσης όλα τα είδη φυτών που χρησιμοποιήθηκαν ευδοκιμούν στην περιοχή και δεν χρήζουν εξαιρετικές ανάγκες περιποίησης και ποτισμού
- Τέλος ως προς την Ηλιοπροστασία τόσο τα δένδρα συνεισφέρουν στην σκίαση του χώρου όλο τον χρόνο καθώς και τα αναρριχώμενα φυτά στους καθιστικούς χώρους και στην καφετέρια δημιουργούν ένα φυσικό στέγαστρο

13. ΦΥΤΕΥΣΗ

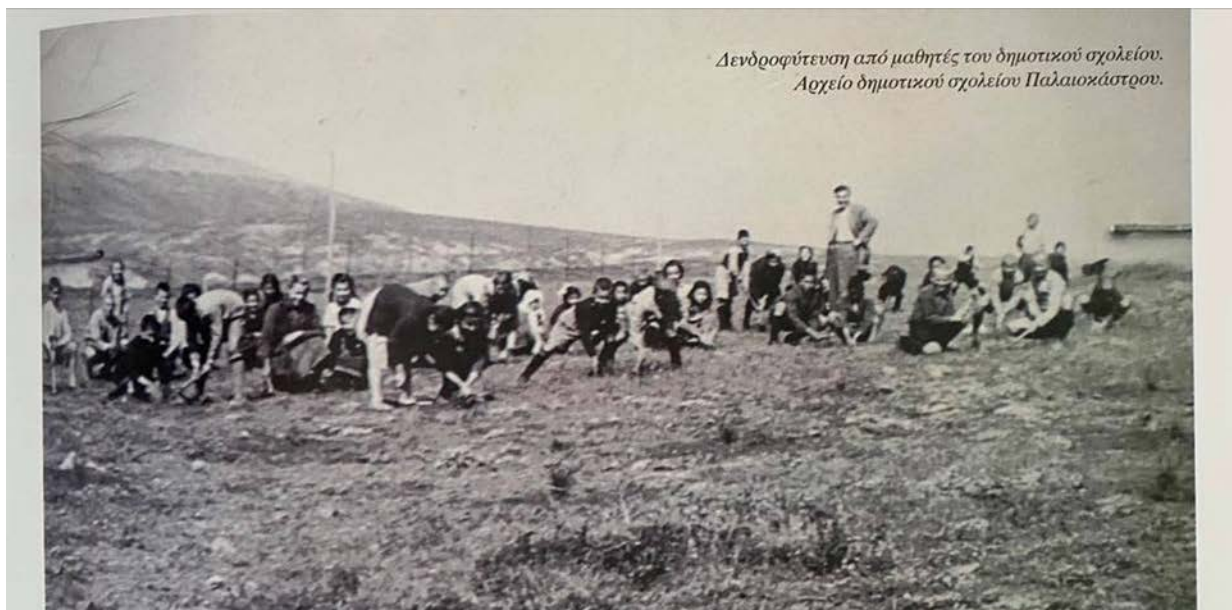
Η γεωγραφική θέση του Ωραιοκάστρου σε συνδυασμό με το υψόμετρο είναι οι δυο παράγοντες που διαμορφώνουν το κλίμα του. Από το κλίμα κάθε τόπου προκύπτει η βασική αίτια που επηρεάζει τόσο την πανίδα του τόπου καθώς και την χλωρίδα, όπου μπορούν να ευδοκιμήσουν. Το Ωραιόकाстро συγκεκριμένα ανήκει στην κλιματική ζώνη Γ, σύμφωνα με τον χάρτη ΚΕΝΑΚ (εικόνα 13). Τα χαρακτηριστικά του είναι κλίμα με ψυχρούς χειμώνες και ξηρά καλοκαιριά.

Εικόνα 13 Σχηματική απεικόνιση κλιματικών ζωνών ελληνικής επικρατείας (χάρτης ΚΕΝΑΚ)

Εικόνα 12 Εικόνες του Ωραιοκάστρου από τον δορυφόρο

Το Ωραιόκαστρο είναι μια περιοχή με πλούσια φυσική ομορφιά και πλούσια βλάστηση.

Εικόνα 14 Δενδροφύτευση απο τους μαθητές του δημοτικού σχολείου. Αρχείο δημοτικού σχολείου Παλαιοκάστρου

Σημαντικό ρολό όμως έπαιξαν και οι άνθρωποι του . Διατήρησαν τον πλούτο της περιοχής, δημιουργώντας μια αρμονική σχέση μεταξύ ανθρώπου – περιβάλλοντος. Υπάρχουν πολλές αναφορές επίσημες καθώς και αναφορές από τους μεγαλύτερους ότι φρόντιζαν για τον τόπο τους. Οργανώνοντας , μέχρι και σήμερα, δενδροφυτεύσεις.

Τέλος καλό είναι να αναφερθεί πως η σχέση των ανθρώπων του Ωραιοκάστρου και του τόπου είναι εμφανείς ακόμα και στο σήμα του Δήμου Ωραιοκάστρου. Εμφανίζονται δηλαδή τα αρχικά «Δ» για το Δήμος και το «Ω» για το Ωραιόκαστρο και αναμεσά τους υπάρχει ένα πράσινο δέντρο (εικόνα)

13.1. Επιλεγμένη φύτευση στον χώρο ανάπλασης

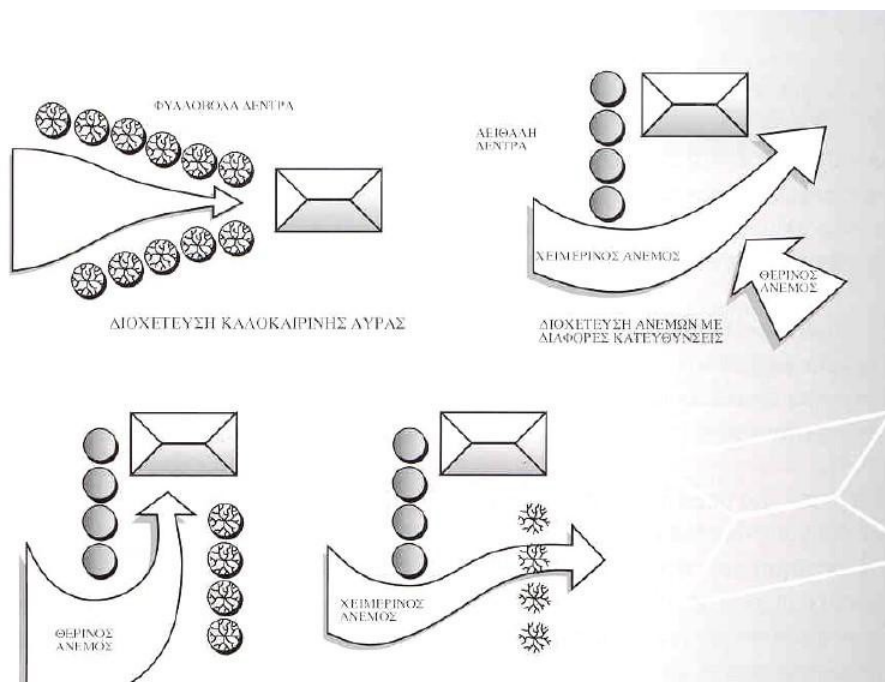
Το βασικό κριτήριο για την επιλογή φύτευση ήταν τόσο οι περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή οι οποίες ευνοούν την καλλιέργεια των συγκεκριμένων ειδών και γενικότερα η έντονη ύπαρξη του φυσικού – πράσινου στοιχείου στο δήμο Ωραιοκαστρου. Όσο και η ικανοποίηση των κριτηρίων σχεδίασης, όπου έχουν τεθεί, αλλά και των απαιτήσεων των χρηστών. Πιο συγκεκριμένα :

- a) **Χλοοτάπητας** : Σε σημεία όπου θα μπορούσε να τοποθετηθεί είναι εκείνα όπου υπάρχει μικρή καταπόνηση από τους χρήστες
- b) **Δένδρα σκιάς** (πλατύφυλλα και φυλλοβόλα) : Σε σημεία όπου χρειάζεται σκίαση, ειδικά τις απογευματινές ώρες, για αυτό και φυτεύονται κυρίως στην Δυτική πλευρά. Τέτοια θα είναι : Πλατομουρία, Κατάληψη, Πλατάνι Καναδά, Σφενδάμι.
- c) **Δένδρα υψίκορμα** (αιθαλή) : Για την σήμανση χαρακτηριστικών σημείων του χώρου (π.χ. χώρος εκδηλώσεων) Τέτοια θα είναι : Κέδρος Άτλαντος, Κέδρος Ιμαλαίων, Κυπαρίσσι Ορθόκλαδο.
- d) **Θάμνοι εδαφοκάλυψης**: για τις περισσότερες επιφάνειες, ειδικά όμως σε εκείνες όπου θα πρέπει να περιοριστεί η κυκλοφορία των χρηστών του χώρου.
- e) **Φυτεμένο δώμα**: Χρήση Αρωστωδών και Στενόφυλλων αρωματικών. Είναι είδη που έχουν χαμηλή συντήρηση, οικονομία στο νερό, λεπτό στρώμα εδαφικού υποστρώματος αλλά διαθέτει μικρότερα στατικά φορτία
- f) **Αναρριχόμενα φυτά**:
  - 1) Ρυγγόσπερμου (RHYNCHOSPERMUM JASMINOIDES): Ανθοφορεί Μάρτιο – Απρίλιο και Σεπτέμβριο- Οκτώβριο.
  - 2) Γλυτσίνιας (WISTERIA CHINENSIS): Ανθοφορεί τον Ιούνιο – Αύγουστο.Είναι είδη ταχύαυξη λόγω των μεγάλων αποστάσεων αναμεσα στα υποστυλώματα η ταχύτητα ανάπτυξη τους θα είναι καθοριστική. Λογού του γεγονός ότι το 1) είναι αιθάλες ενώ το 2) είναι φυλλοβόλο θα έχουμε συνεχόμενο πράσινο όλο τον χρόνο. Επίσης το καλοκαίρι που η σκίαση είναι προαπαιτούμενος ζητούμενο το φύλλωμα των φυτών είναι πλουσιότερο. Τέλος είναι και τα δυο είδη έντονα αρωματικά φυτά, όμως ανθοφορούν σε διαμετρικές περιόδους και έτσι δεν θα αλληλοκαλύπτονται οι ευωδίες.

13.2. Ο ρόλος της φύτευσης στον σχεδιασμό

Η φύτευση στον χώρο ανάπλασης, πέρα από το αισθητικό και το περιβαλλοντικό κομμάτι αποτελεί και ένα σημαντικό εργαλείο στον σχεδιασμό του πάρκου. Οι κύριοι λόγοι είναι δυο:

- Αρχικά παρέχουν ηλιοπροστασία στον χώρο του πάρκου, ειδικά τους θερινούς μήνες. Παρατηρήθηκε, έπειτα από τον έλεγχο ηλιασμού, πως δεν υπάρχει ουδεμιά σκίαση. Γεγονός που αποτρέπει τους χρήστες να το επισκεφτούν όλες τις ώρες της ημέρας.
- Καθώς και για την αντιμετώπιση και διαφύλαξη των χρηστών. Αποτρέποντας τους βορινούς ανέμους που επικρατούν στην περιοχή κατά τους χειμερινούς μήνες και ευνοώντας τον δροσισμό κατά τους θερινούς μήνες. Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί η συμβολή της βλάστησης στην ανεμοπροστασία. Η συνεισφορά της βλάστησης ως προς τον αερισμό συνοψίζεται στη :
  - Χρήση πυκνής βλάστησης για δημιουργία πτερυγίων που ανακατευθύνουν τον άνεμο
  - Χρήση συστοιχίας δέντρων που κατευθύνει τον άνεμο αυξάνοντας την ταχύτητα του (venturi effect)
  - Διαφοροποίηση αιθαλών και φυλλοβόλων δέντρων ανάλογα με την κατεύθυνση των επικρατέστερων ανέμων και την χωροθέτηση των

ανοιγμάτων σε σχέση με αυτούς. (εικόνα 16)

Εικόνα 16

14. ΥΠΟΘΕΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ :

Η συγκεκριμένη μελέτη στηρίζεται στις αρχές του αειφόρου σχεδιασμού, καθώς επίσης βασικός όρος που θέσαμε είναι ο σεβασμός στην περιοχή. Σεβασμός στην περιοχή ανάπλασης όπως και τόσο στα αρχιτεκτονικά χαρακτηρίστηκα αλλά και στην φυσική χλωρίδα της περιοχής του Ωραιοκάστρου. Στο σχεδιασμό δεν είχε τεθεί οικονομικό όριο. Σε περίπτωση μελλοντικής υλοποίησης του σχεδιασμού αυτής της πρότασης, δίνεται η δυνατότητα προσαρμογής του. Όστε να καλύπτει το οικονομικό beget που ζητείται.

15. ΠΗΓΕΣ- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ισότοποι :

- <http://www.edem-net.gr/el/articlesarchive/205-2011-05-13-12-12-54.html>
- <http://www.cityofathens.gr/node/614>

Βιβλία :

- **Σχήματα Τοπίου:** Ο Σχεδιασμός του Τοπίου ως ειδική περίπτωση Αρχιτεκτονικής Διδακτικής, Κωνσταντίνος Μωραΐτης , κάλλιπος
- Ωραιόκαστρο , ιστορία 35 αιώνων , δήμος Ωραιοκάστρου
- Η τέχνη του τοπίου, Πολιτιστική επισκόπηση των νεωτερικών τοπιακών θεωρήσεων και διαμορφώσεων, Μωραΐτης, Κωνσταντίνος

Πίνακας εικόνων

Εικόνα 1 χάρτης Ωραιοκάστρου	6
Εικόνα 2 : Το <Ωραίο Κάστρο>, στο Χατζ. Χρονολογία 2005. Λήψη Λ. Ιωαννίδη.....	7
Εικόνα 3: Χάρτης από τον Rey (1921) με την τούμπα Ακμπουνάρ ή Ασπρόβρυση και την τράπεζα Νταούν Μπαλί στην περιοχή του Ωραιοκάστρου	8
Εικόνα 4: Σχηματική αποτύπωση από δυτικά της τράπεζας Νταουντ Μπαλί (Ωραιόκαστρο Α) και της γύρω περιοχής απο τον Rey το 1918. Διακρίνεται αριστερά ο Λόφος στην κορυφή του οποίου υπάρχει η θέση Ωραιόκαστρο Β.....	9
Εικόνα 5: Η τούμπα Ακμπουναρ απο νοτιοανατολικά, σε φωτογραφία του Rey (1921)	10
Εικόνα 6 : επιτύμβια στήλη του 430-420 π.χ.....	11
Εικόνα 7: το αγροτεμάχιο αρ. 562 απο την τράπεζα Νταουντ Μπαλί (φωτ. 1997)	11
Εικόνα 8 : Άποψη του τρίκλινου της έπαυλης.....	13
Εικόνα 9 πάρκο καλογέρου, Ωραιόκαστρο 2010	17
Εικόνα 10 Παραδείγματα σχηματοποίησης της φύτευσης, από τις διαμορφώσεις του Εθνικού Κήπου της Αθήνας, με σκοπό τον καθορισμό της κίνησης και της όρασης του περιπατητή. Κατά σειρά, η οργάνωση αξονικής κίνησης και θέας, ολισθαίνουσες καμπύλες με σκοπό τη σημειακή αποκάλυψη αναφορών της όρασης του περιπατητή, κατά την κίνησή του στον κήπο και τέλος διαμόρφωση της φύτευσης, ώστε να δημιουργεί την αντίληψη του εγκλεισμού	31
Εικόνα 11 Το τρίπτυχο της βιωσιμότητας	56
Εικόνα 12 Εικόνες του Ωραιοκάστρου από τον δορυφόρο	58
Εικόνα 13 Σχηματική απεικόνιση κλιματικών ζωνών ελληνικής επικρατείας (χάρτης ΚΕΝΑΚ)	58
Εικόνα 14 Δενδροφύτευση απο τους μαθητές του δημοτικού σχολείου. Αρχείο δημοτικού σχολείου Παλαιοκάστρου	59
Εικόνα 15 Σήμα Δήμου Ωραιοκάστρου	59